

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ
อำเภอท่าคันโท ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐
(ฉบับทบทวน ปี ๒๕๖๘)

สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของเกษตรจังหวัด
แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)
ตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ของอำเภอ	๑
๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๑
๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๑๓
๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๕
๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	
๑.๔.๑ ชนิดสินค้า ข้าว	๑๖
๑. พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	
๒. ปริมาณการผลิต	
๓. สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต	
๔. ภูมิทุนการเพาะปลูก	
๕. ต้นทุนการผลิต	
๖. สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	
๗. เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่	
๑.๔.๒ ชนิดสินค้า มันสำปะหลัง	๒๔
๑. พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	
๒. ปริมาณการผลิต	
๓. สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต	
๔. ภูมิทุนการเพาะปลูก	
๕. ต้นทุนการผลิต	
๖. สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	
๗. เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่	
๑.๔.๓ ชนิดสินค้า อ้อย	๓๒
๑. พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	
๒. ปริมาณการผลิต	
๓. สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต	
๔. ภูมิทุนการเพาะปลูก	
๕. ต้นทุนการผลิต	
๖. สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	
๗. เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่	
๒. ประเด็นปัญหา สภาพปัญหาแนวทางการแก้ปัญหา	๔๐
๓. การจัดทำ TOWS Matrix	๔๑

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๑	แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑
ตารางที่ ๒	แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร	๒
ตารางที่ ๓	แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร	๒
ตารางที่ ๔	แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร	๓
ตารางที่ ๕	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๔
ตารางที่ ๖	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๔
ตารางที่ ๗	แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภotáคัณฑ์	๕
ตารางที่ ๘	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภotáคัณฑ์	๖
ตารางที่ ๙	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๘
ตารางที่ ๑๐	แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวทำคัณฑ์	๙
ตารางที่ ๑๑	แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลกุงเก่า	๑๐
ตารางที่ ๑๒	แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มะม่วงตำบลดงสมบูรณ์	๑๑
ตารางที่ ๑๓	แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ผักตำบลท่าคัณฑ์	๑๒
ตารางที่ ๑๔	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภotáคัณฑ์	๑๓
ตารางที่ ๑๕	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๑๖
ตารางที่ ๑๖	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภotáคัณฑ์	๑๗
ตารางที่ ๑๗	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภotáคัณฑ์	๑๘
ตารางที่ ๑๘	แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภotáคัณฑ์	๑๙
ตารางที่ ๑๙	แสดงปฏิทินกิจกรรมการเกษตร อำเภotáคัณฑ์	๒๒
ตารางที่ ๒๐	แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๗ อำเภotáคัณฑ์	๒๒
ตารางที่ ๒๑	แสดง Smart Farmer ต้นแบบการผลิตข้าว อำเภotáคัณฑ์	๒๔
ตารางที่ ๒๒	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง	๒๔
ตารางที่ ๒๓	แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภotáคัณฑ์	๒๖
ตารางที่ ๒๔	แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๗
ตารางที่ ๒๕	แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภotáคัณฑ์	๒๘
ตารางที่ ๒๖	แสดงปฏิทินกิจกรรมการเกษตร อำเภotáคัณฑ์	๒๙
ตารางที่ ๒๗	แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๗ อำเภotáคัณฑ์	๓๐
ตารางที่ ๒๘	แสดง Smart Farmer ต้นแบบในการผลิตข้าว อำเภotáคัณฑ์	๓๒
ตารางที่ ๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อยโรงงาน อำเภotáคัณฑ์	๓๒
ตารางที่ ๓๐	แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน อำเภotáคัณฑ์	๓๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ ๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าคันโท	๓๔
ตารางที่ ๓๒	แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอท่าคันโท	๒๕
ตารางที่ ๓๓	แสดงปฏิทินกิจกรรมการเกษตร อำเภอท่าคันโท	๓๗
ตารางที่ ๓๔	แสดงต้นทุนการผลิตอ้อย ปี ๒๕๖๕ อำเภอท่าคันโท	๒๘
ตารางที่ ๓๕	แสดง Smart Farmer ต้นแบบในการผลิตอ้อย อำเภอท่าคันโท	๒๙
ตารางที่ ๓๖	แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๐
ตารางที่ ๓๗	แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix	๔๑

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ ๑	แสดงหัวหน้าครีวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอกำคั่นโท	๑
ภาพที่ ๒	แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอกำคั่นโท	๒
ภาพที่ ๓	แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอกำคั่นโท	๓
ภาพที่ ๔	แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอกำคั่นโท	๓
ภาพที่ ๕	แสดงพื้นที่ทรัพยากรชุดดินดินอำเภอกำคั่นโท	๑๓
ภาพที่ ๖	แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอกำคั่นโท	๑๔
ภาพที่ ๗	ผลิตภัณฑ์ ผ้าลายคำมาศ	๑๕
ภาพที่ ๘	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๑๖
ภาพที่ ๙	แสดงพื้นที่การปลูกข้าว อำเภอกำคั่นโท	๑๗
ภาพที่ ๑๐	แสดงความเหมาะสมการปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอกำคั่นโท	๑๙
ภาพที่ ๑๑	แสดงวิธีการตลาดข้าวอำเภอกำคั่นโท	๒๓
ภาพที่ ๑๒	แสดงแหล่งรับซื้อ อำเภอกำคั่นโท	๒๓
ภาพที่ ๑๓	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกำคั่นโท	๒๕
ภาพที่ ๑๔	แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอกำคั่นโท	๒๕
ภาพที่ ๑๕	แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกำคั่นโท	๒๖
ภาพที่ ๑๖	แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอกำคั่นโท	๒๗
ภาพที่ ๑๗	แสดงวิธีการตลาดมันสำปะหลังอำเภอกำคั่นโท	๒๘
ภาพที่ ๑๘	แสดงวิธีการตลาดมันสำปะหลังอำเภอกำคั่นโท	๓๐
ภาพที่ ๑๙	แสดงแหล่งรับซื้อมันสำปะหลัง อำเภอกำคั่นโท	๓๑
ภาพที่ ๒๐	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอกำคั่นโท	๓๒
ภาพที่ ๒๑	แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานตามระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับอ้อยโรงงาน อำเภอกำคั่นโท	๓๓
ภาพที่ ๒๒	แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอกำคั่นโท	๓๔
ภาพที่ ๒๓	แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอกำคั่นโท	๓๕
ภาพที่ ๒๔	แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอกำคั่นโท	๓๖
ภาพที่ ๒๕	แสดงวิธีการตลาดอ้อยอำเภอกำคั่นโท	๓๘
ภาพที่ ๒๖	แสดงแหล่งรับซื้ออ้อย อำเภอกำคั่นโท	๓๙

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

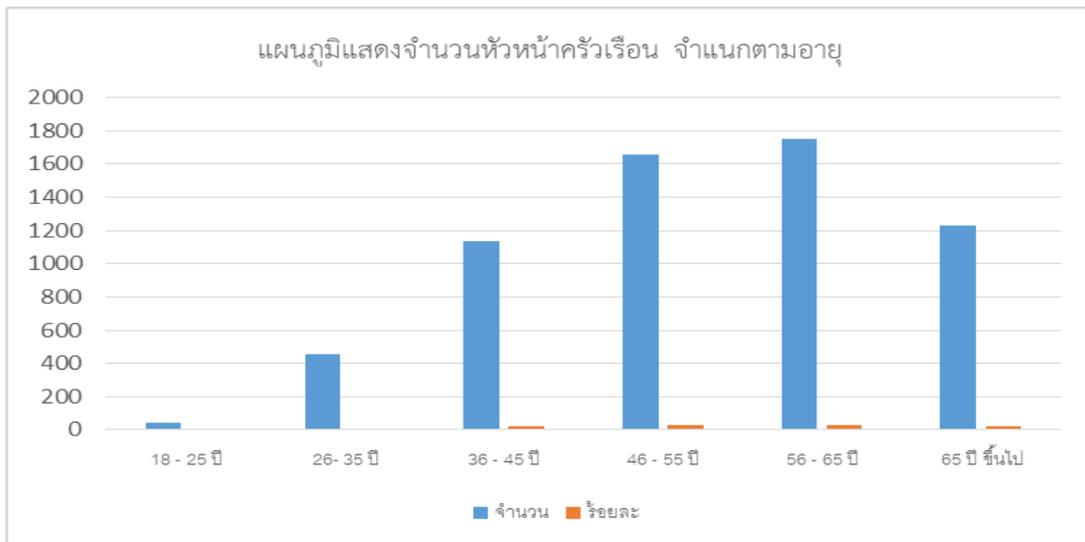
(๑) ครุฑเรือเกษตรกร

อำเภอท่าคันโท มีครุฑเรือเกษตรกร จำนวน ๖,๒๖๕ ครุฑเรือ โดยมีหัวหน้าครุฑเรือระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี จำนวน ๑,๖๕๔ ครุฑเรือ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔๐ อายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑,๒๓๑ ครุฑเรือ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖๕ และอายุระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี จำนวน ๑,๑๓๔ ครุฑเรือ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๐ อายุ ๒๖ - ๓๕ ปี จำนวน ๔๕๗ ครุฑเรือ คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๙ และ ๑๘ - ๒๕ ปี จำนวน ๔๑ ครุฑเรือ คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๕ ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ แสดงหัวหน้าครุฑเรือจำแนกตามอายุ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือ	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑,๒๓๑	๑๙.๖๕
๕๖ - ๖๕ ปี	๑,๗๔๘	๒๗.๙๐
๔๖ - ๕๕ ปี	๑,๖๕๔	๒๖.๔๐
๓๖ - ๔๕ ปี	๑,๑๓๔	๑๘.๑๐
๒๖ - ๓๕ ปี	๔๕๗	๗.๒๙
๑๘ - ๒๕ ปี	๔๑	๐.๖๕
รวม	๖,๒๖๕	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๑ แสดงหัวหน้าครุฑเรือเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๕๖๗)

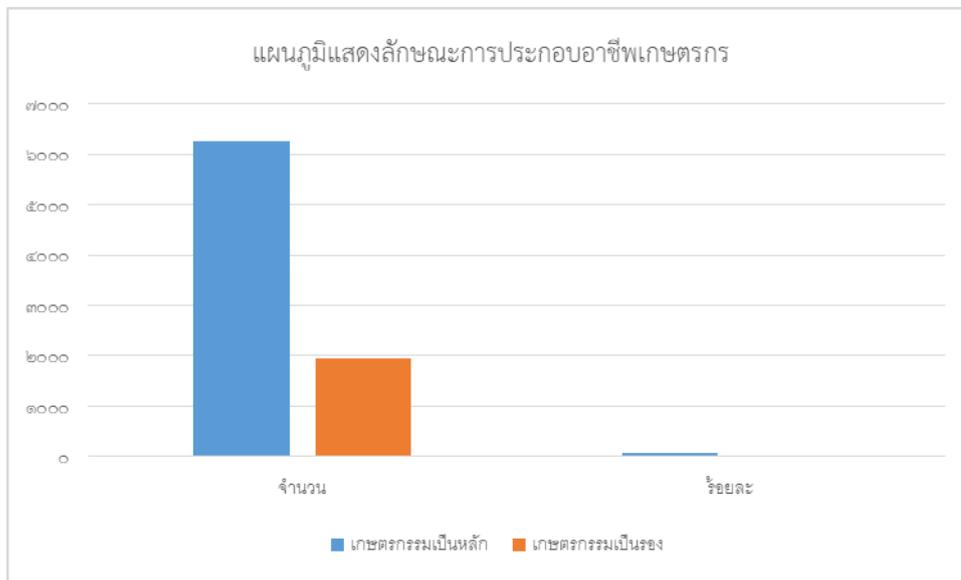
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอท่าคันโทมีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๖,๒๖๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๒๕ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๑,๙๕๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗๕

ตารางที่ ๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๖,๒๖๕	๗๖.๒๕
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑,๙๕๑	๒๓.๗๕
รวม	๘,๒๑๖	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

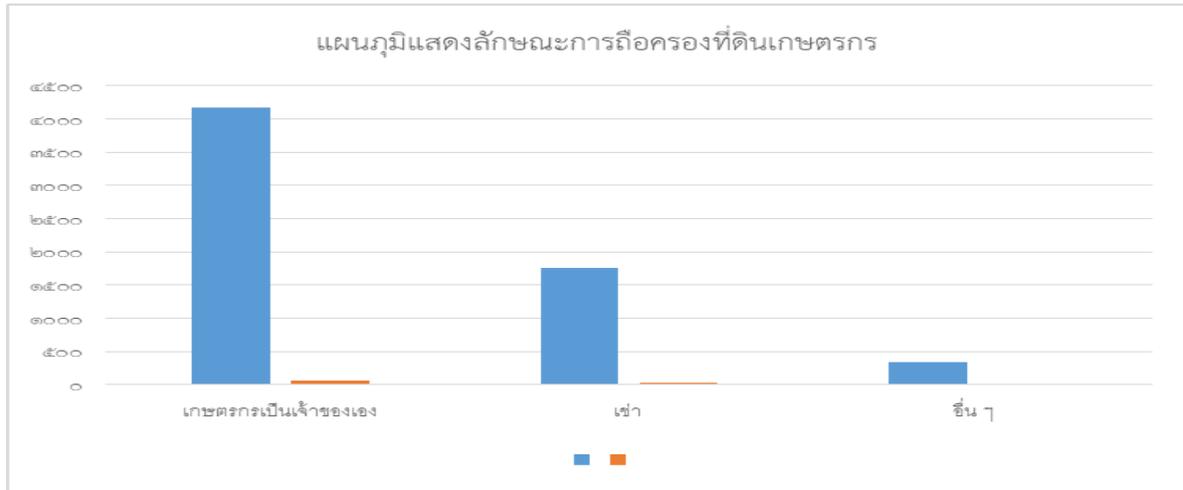
(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอท่าคันโท ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๔,๑๖๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๔๘ รองลงมาคือ เช่า จำนวน ๑,๗๕๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙๖ และอื่นๆ (ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์, ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๓๔๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๔,๑๖๕	๖๖.๔๘
เช่า	๑,๗๕๒	๒๗.๙๖
อื่นๆ (ไม่มีเอกสารสิทธิ์, ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๓๔๘	๕.๕๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

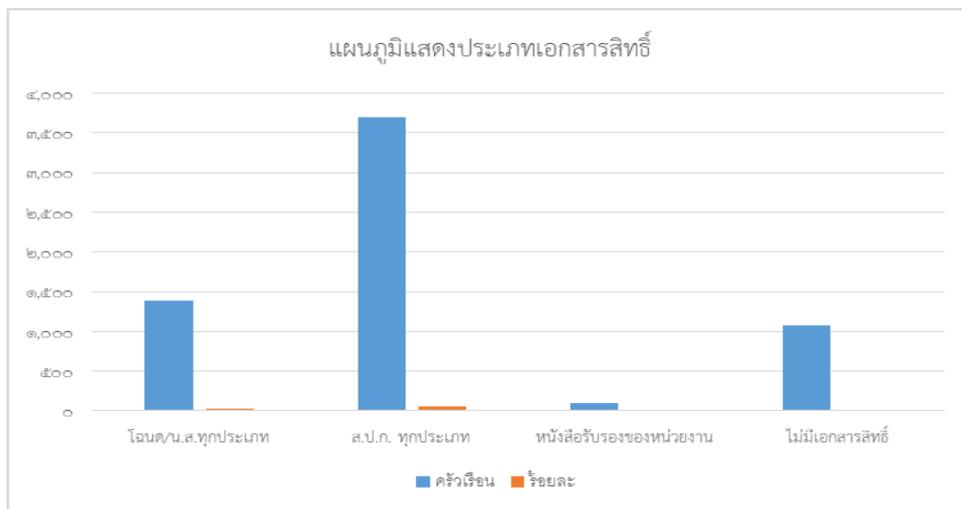
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์

เกษตรกรอำเภอท่าคันโท มีการถือครองที่ดินประเภท ส.ป.ก. ทุกประเภท จำนวน ๓,๖๙๗ ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ ๕๙.๐๑ รองลงมา โฉนด /น.ส.ทุกประเภท จำนวน ๑,๓๙๐ ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ ๒๒.๑๙ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๑,๐๗๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๖ และหนังสือรับรองของหน่วยงาน จำนวน ๑๐๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอท่าคันโทจังหวัดกาฬสินธุ์

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	๑,๓๙๐	๒๒.๑๙
ส.ป.ก. ทุกประเภท	๓,๖๙๗	๕๙.๐๑
หนังสือรับรองของหน่วยงาน	๑๐๓	๑.๖๔
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	๑,๐๗๕	๑๗.๑๖
รวม	๖,๒๖๕	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๔ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอท่าคันโท มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๗ กลุ่ม มีสมาชิก ๙๒ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑๘ กลุ่ม สมาชิก ๒๓๒ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๘ กลุ่ม สมาชิก ๑๑๒ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑๐๘ แห่ง สมาชิก ๑,๕๖๗ ราย สหกรณ์จำนวน ๑ แห่ง สมาชิก ๔๕ ราย และกลุ่มเกษตรกร ๑๕ กลุ่ม สมาชิก ๒๖๑ ราย

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ท่าคันโท	๑	๗	๘	๗๒	๒	๑๘	๖	๖๕	๑	๔๕	๔	๗๕
กุงแก	๒	๒๕	๕	๙๕	๒	๒๔	๒๓	๒๔๕	-	-	๕	๘๖
กุดจิก	๒	๓๐	๑	๑๐	๑	๒๕	๑๒	๑๔๘	-	-	๒	๓๐
นาตาล	๒	๓๐	๒	๓๐	๑	๑๘	๒๓	๕๖๗	-	-	๒	๓๒
ยางอุ้ม	๑	๑๕	๑	๑๐	๑	๑๒	๒๔	๒๗๕	-	-	๑	๑๘
ดงสมบูรณ์	๑	๑๐	๑	๑๕	๑	๑๕	๒๐	๒๖๗	-	-	๑	๒๐
รวม	๗	๑๑๗	๑๘	๒๓๒	๘	๑๑๒	๑๐	๑,๕๖๗	๑	๔๕	๑๕	๒๖๑

ที่มา : ข้อมูลสถาบันเกษตรกร สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท พ.ศ.๒๕๖๘

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอท่าคันโท มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๖ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๖ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๖ ศูนย์ และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๕ ศูนย์

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง		
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป
ท่าคันโท	-	๒	๑	๑	๑	๑	-	-
กุงแก	-	๔	๑	๑	๑	-	๑	-
กุดจิก	-	๒	๑	๑	๑	๑	๑	-
นาตาล	๑	๒	๑	๑	๑	-	-	-
ยางอุ้ม	-	๑	๑	๑	๑	๑	-	-
ดงสมบูรณ์		๑	๑	๑	๑	-	-	-
รวม	๑	๑๒	๖	๖	๖	๓	๒	-

ที่มา : ข้อมูลทำเนียบ ศพก.อำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอท่าคันโท มีอาสาสมัครเกษตรและหมอดินอาสา จำนวนมากที่สุด อย่างละ ๖๐ ราย รองลงมาคืออาสา ปศุสัตว์ ๑๑ ราย และครูบัญชีอาสา ๖ ราย ประมงอาสา ๓ ราย และสหกรณ์ ๒ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
ท่าคันโท	-	๒	-	๑	๙	๙	๑	-	-
กุงเก่า	-	-	๑	๒	๑๑	๑๑	-	-	-
กุดจิก	-	๑	-	๒	๑๑	๑๑	-	-	-
นาตาล	-	๓	๒	๓	๑๔	๑๔	๑	-	-
ยางอุ้ม	-	-	-	๑	๖	๖	-	-	-
ดงสมบูรณ์	-	-	-	๒	๙	๙	-	-	-
รวม	-	๖	๓	๑๑	๖๐	๖๐	๒	-	-

ที่มา : ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้ารับการคัดเลือก ออกม.อกษต.อกษอ.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๖๕

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอท่าคันโท มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอท่าคันโท มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๑๒ คน

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
ท่าคันโท	๓	นายบุญมี วงษ์พล	๕๐ ม.๕	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
		นายเกรียงไกร ชารสินธุ์	๔๕ ม.๒	การปลูกพืชผัก, เกษตรผสมผสาน
		นางสุภัทร สมบูรณ์	๒๗ ม.๘	เกษตรผสมผสาน, การเลี้ยงไก่ไข่
กุงเก่า	๓	นายภานุมาต คันธราช	๙๒ ม.๕	เกษตรผสมผสาน
		นางสาวรัตนศณี แข็งฤทธิ์	๑๙๓ ม.๖	มันสำปะหลัง
		นายบุญเลี้ยง บัวเรียน	๙ ม.๑	เกษตรผสมผสาน
กุดจิก	๒	นายบัน ภูคะเนร	๑๖๐ ม.๑๑	เกษตรผสมผสาน
		นายเวชนิกร วงษ์กันยา	๗๔ ม.๔	การเพาะเห็ดฟาง
นาตาล	๓	นายสัมฤทธิ์ ศรีสุหล่า	๑๖๗ ม.๕	เกษตรผสมผสาน
		นายบุญธรรม เนื่องมัจฉา	๓๘ ม.๑๓	เกษตรผสมผสาน
		นายวันชัย สุขศรี	๒๐๒ ม.๙	การปลูกผัก, เกษตรผสมผสาน
ดงสมบูรณ์	๑	นายอุบล เปลาประโก	๙๙ ม.๘	การปลูกผัก, เกษตรผสมผสาน
ยางอ้อม	๑	นายเอ๋ ก้านศรี	๑๑๒ ม.๓	เกษตรผสมผสาน พืชสวน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ.๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอท่าคันโท

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายสัมฤทธิ์ ศรีสุหล่า

พิกัด : ๔๘N X ๓๑๓๕๖๘ Y ๑๘๖๕๘๕๕

แผนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้

บ้านเลขที่ ๑๖๗ หมู่ ๕ บ้านแก้ง ตำบลนาตาล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
 สถานการณ์ของพื้นที่ : สภาพอากาศร้อน ฝนทิ้งช่วง ขาดแคลนน้ำ คุณภาพของเมล็ดข้าว ผลผลิตต่อไร่ต่ำ
 ปัจจัยการผลิตสูง และมีโรคแมลงระบาด

แนวทางการพัฒนา

๑. การปรับปรุงบำรุงดิน
๒. การลดต้นทุนการผลิตพืช
๓. การเพิ่มคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตร
๔. การปลูกพืชผักปลอดภัย
๕. ระบบน้ำในแปลง

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้

๑. การลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มคุณภาพการผลิตข้าวและพืชผัก โดยใช้ชีวภัณฑ์
๒. ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก การทำปุ๋ยไม่กลับกอง น้ำหมักชีวภาพ การเลี้ยงเห็บแดง
๓. การปลูกพืชผักปลอดภัย
๔. การเลี้ยงไก่ไข่ และปลา
๕. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและผลิตชีวภัณฑ์
๖. การตรวจวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยสั่งตัด

หลักสูตรเรียนรู้

๑. การปลูกพืชผักปลอดภัย
๒. ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ
๓. การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และเพิ่มคุณภาพผลผลิต

หลักสูตรบังคับ

๑. การตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยสั่งตัด
๒. การใช้ชีวภัณฑ์

หลักสูตรเสริม

๑. การปลูกผักกาดแคร์
๒. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและผลิตสารชีวภัณฑ์
๓. การเลี้ยงไก่ ปลา หอย และกบ

ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๒ ศูนย์

ตารางที่ ๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เครือข่ายตำบลท่าคันโท	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชผัก	๙	ท่าคันโท	นายเกรียงไกร ฆารสินธุ์	
๒	ศูนย์เครือข่ายตำบลท่าคันโท	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	ท่าคันโท	นางสุภัทร สมบูรณ์	๐๘๘๐๒๖๑๑๒๑
๓	ศูนย์เครือข่ายตำบลกุงเก่า	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	กุงเก่า	นายภานุมาตย์ คันธราช	๐๘๗-๔๓๕-๗๙๑๑
๔	ศูนย์เครือข่ายตำบลกุงเก่า	ศูนย์เรียนรู้ด้านมันสำปะหลัง	๖	กุงเก่า	นางสาวรัตนศณี แข็งฤทธิ์	
๕	ศูนย์เครือข่ายตำบลกุงเก่า	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	กุงเก่า	นายบุญเลี้ยง บัวเรียน	
๖	ศูนย์เครือข่ายตำบลกุงเก่า	ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	กุงเก่า	นายประภาส ผาอินทร์	
๗	ศูนย์เครือข่ายตำบลกุดจิก	มันสำปะหลัง	๑๑	กุดจิก	นายบัน ภูคะเนร	๐๘๗-๒๒๔๒๐๓๕
๘	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลกุดจิก	ศูนย์เรียนรู้การเพาะเห็ด	๔	กุดจิก	นายเวชนิกร วงษ์กันยา	๐๘๓-๕๐๗-๗๒๓๓
๙	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลนาตาล	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๓	นาตาล	นายบุญธรรม เนื่องมีจมา	๐๙๑-๓๗๕๔๔๐๗
๑๐	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลนาตาล	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	ม.๙	นาตาล	นายวันชัย สุขศรี	๐๘๒๒๔๘๑๔๖๙
๑๑	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลดงสมบูรณ์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	ม.๘	ดงสมบูรณ์	นายอุบล เปลาปาระโก	๐๘๘-๑๑๗-๙๒๕๓
๑๒	ศูนย์เครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลยางอู่ม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	ม.๓	ยางอู่ม	นายเอ๋ ก้านศรี	๐๘๐ ๔๔๑ ๖๓๔๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอท่าคันโท มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๘ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว จำนวน ๑ แปลง แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ๑ กลุ่ม แปลงใหญ่พืชผัก ๒ กลุ่ม แปลงใหญ่มะม่วง ๑ กลุ่ม และแปลงใหญ่เลี้ยงโค ๓ กลุ่ม

แผนการผลิตรายกลุ่มของ...แปลงใหญ่ข้าว.

ที่อยู่...ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านท่าคันโท หมู่ ๕ ต.ท่าคันโท อ.ท่าคันโท จ.กาฬสินธุ์

กิจกรรม...ปลูกข้าวเหนียว กข. ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๒๖๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๘๓๔ บาท (๑๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔๐๐ ก.ก./ไร่ เป็น ๔๘๐ ก.ก./ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๐,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๒,๘๔๘ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวใช้เอง
๒. การใช้ปุ๋ยสั่งตัด
๓. การใช้ชีวภัณฑ์
๔. รับจ้างเกี่ยวข้าว
๕. ทำลานตากและรวบรวมข้าวจากสมาชิก

ตารางที่ ๑๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
ประชุมคณะกรรมการและสมาชิก		↔												
รวบรวมเมล็ดพันธุ์		↔												
ทำความสะอาดปรับปรุงเมล็ดพันธุ์			↔										๕๐๐	
จำหน่ายเมล็ดพันธุ์			↔	↔										๑๐,๐๐๐
เตรียมการเพาะปลูก					↔								๑๐๐	
เตรียมแปลง					↔								๔๕๐	
ปักดำ						↔	↔						๒,๐๐๐	
ดูแลรักษา						↔	↔	↔					๕๐๐	
เก็บเกี่ยวผลผลิต											↔		๑,๐๐๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗

แผนการผลิตรายกลุ่มของ แปลงใหญ่มันสำปะหลัง

ที่อยู่ กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลลุงเก่า ๑๙๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลลุงเก่า อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
กิจกรรม ปลูกมันสำปะหลังจำหน่ายหัวมันสด

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๕,๕๒๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๔,๙๖๘ บาท (๑๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔,๖๐๐ กก./ไร่ เป็น ๕,๕๒๐ กก./ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๕,๔๕๕ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๔,๕๒๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. มีที่นอนพันธุ์คุณภาพดี ปลอดภัย
๒. การใช้ปุ๋ยสั่งตัด
๓. การใช้ชีวภัณฑ์
๔. การปรับปรุงบำรุงดิน
๕. แปรรูปมันเส้นสะอาด

ตารางที่ ๑๑ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลลุงเก่า อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้	
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.			
ประชุมคณะกรรมการและสมาชิก		↔													
สำรวจแหล่งที่นอนพันธุ์			↔										๓๐๐		
ทำความสะอาดปรับปรุงเครื่องจักร			↔												
จำหน่ายปุ๋ยให้สมาชิก			↔												
เตรียมแปลง					↔								๗๕๐		
ปลูก						↔							๑,๖๐๐		
ดูแลรักษา						↔							๑,๐๐๐		
เก็บเกี่ยวผลผลิต	←												๑,๒๐๐	๑๕,๐๐๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗

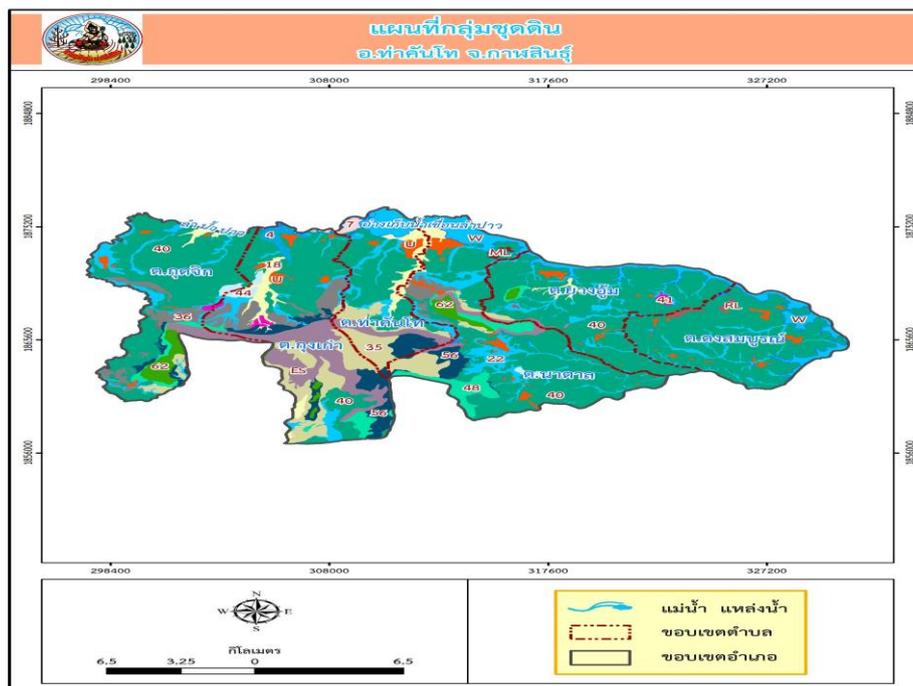
ตารางที่ ๑๔ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่ม / แปลง	จำนวนสมาชิก (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	ท่าคันโท	ศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลท่าคันโท	๔๐	๔๑๐	นายบุญมี วงษ์พล	089-274-3945
๒	ท่าคันโท	กลุ่มแปลงผักตำบลท่าคันโท	๓๐	๑๕	นายเกรียงไกร ฆารสินธุ์	093-808-9683
๓	นาตาล	กลุ่มแปลงใหญ่ผักตำบลนาตาล	๓๔	๑๘	นายสัมฤทธิ์ ศรีสุหล่า	094-769-1867
๔	ดงสมบูรณ	กลุ่มแปลงใหญ่มะม่วงตำบลดงสมบูรณ	๔๐	๔๐๔	นายประครอง บุคดีหงษ์	087-592-9089
๒	กุงเก่า	กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลกุงเก่า	๓๐	๔๐๓	น.ส.รัตนศณี แข็งฤทธิ์	061-492-0497
๖	ดงสมบูรณ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้นไม้โคเนื้อ บ้านดงกลาง	๓๐	-	นายอักษณ ปัญหัสเสนา	090-594-1051
๗	กุดจิก	กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนากระบือ บ้านนาหมู	๓๐	-	นายอาคม พะสีนาม	081-662-2761
๘	กุดจิก	กลุ่มวิสาหกิจต้นไม้โคเนื้อ บ้านภูเจริญ	๓๐	-	นายบัน ภูคะแฉร	098-824-1043

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท ๒๕๖๗

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน ดินในเขตอำเภอท่าคันโทเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง - ต่ำ มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๔๐,๕๘๔ ไร่ โดยมีข้อมูลชุดดินตามแผนที่แสดง

ภาพที่ ๕ แสดงพื้นที่ทรัพยากรชุดดินดินอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๗)

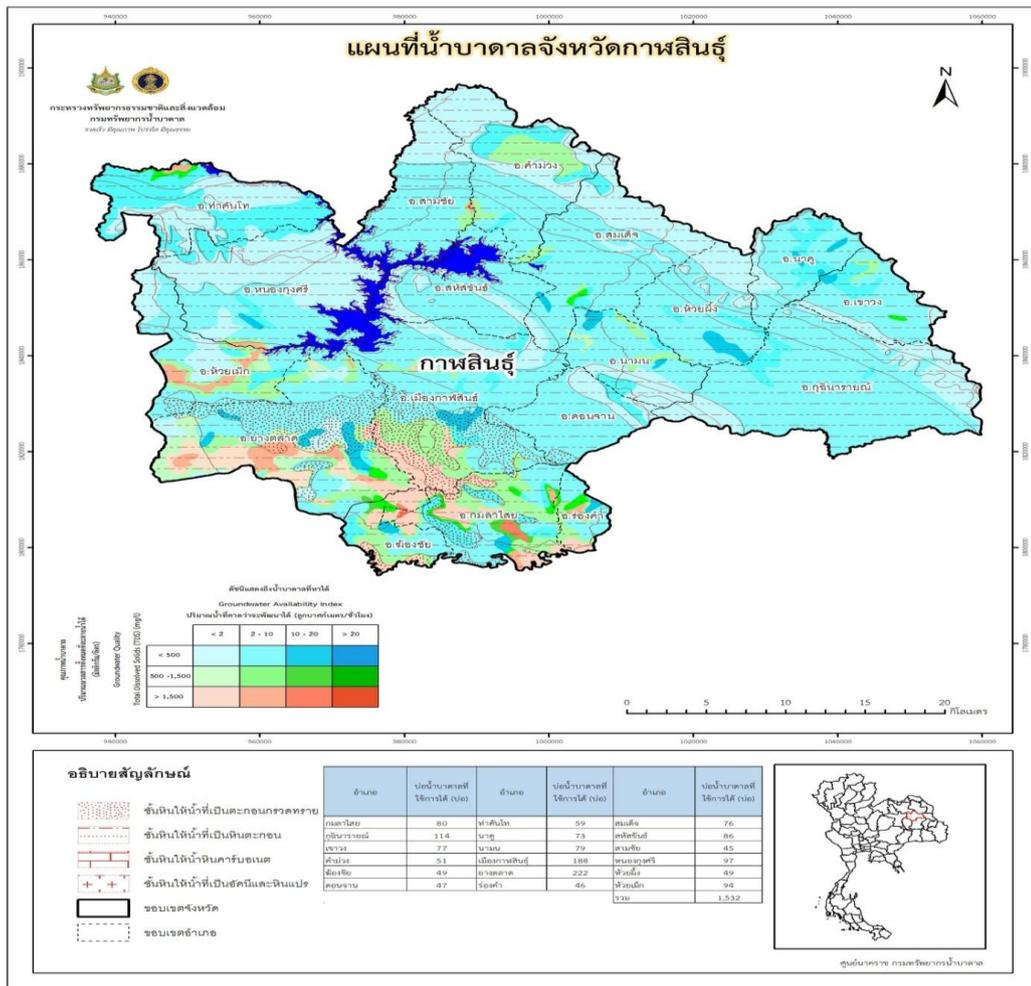
๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอท่าคันโท เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลักทั้งหมด และมีแหล่งน้ำอื่นๆ ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งสิ้น ๕๙ บ่อ แยกรายตำบล

ได้ดังนี้

ตำบลท่าคันโท	จำนวน ๙ บ่อ
ตำบลกุงเก่า	จำนวน ๒๐ บ่อ
ตำบลกุดจิก	จำนวน ๙ บ่อ
ตำบลนาตาล	จำนวน ๑๑ บ่อ
ตำบลยางอู่ม	จำนวน ๔ บ่อ
ตำบลดงสมบูรณ์	จำนวน ๖ บ่อ

ภาพที่ ๒ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ (ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ. ๒๕๖๗)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดิน จะได้รับการเติมจากฝน อำเภอลำดวน มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๔๐ แห่ง

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น

สินค้าประจำถิ่นได้แก่ ผ้าทอลายคำมาศ

ประวัติความเป็นมา

โครงการจังหวัดเคลื่อนที่ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๔ ณ บ้านกุดขอนแก่น ตำบลกุงเก่า อำเภอลำดวน โดยการนำของท่านชัยรัตน์ มาประณีต ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ พร้อมด้วย คุณเบญจมาศ มาประณีต นายกเหล่ากาชาดจังหวัดกาฬสินธุ์ ในโอกาสนั้นกลุ่มทอผ้าบ้านคำแคน หมู่ที่ ๗ ตำบลกุงเก่า ได้ร้องขอให้นายกเหล่ากาชาดจังหวัดกาฬสินธุ์ช่วยเหลือ เนื่องจากผ้าไหมที่ผลิตออกมาไม่ได้รับความนิยม จึงได้แนะนำให้กลุ่มผลิตเป็นผ้าฝ้ายแทน โดยควรทำเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่ซ้ำแบบใคร

จากนั้น นายวิเชียร จันทรโณทัย นายอำเภอลำดวน จึงได้รวมกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ ๗ กำหนดลายผ้า โดยนำลายดอกเล็ก ๆ มาทอเต็มผืน ปรากฏว่าได้ผ้าทอที่สวยงามมาก สำหรับผ้าลายที่เป็นเอกลักษณ์ชนิดใหม่นี้ นายอำเภอลำดวนและกลุ่มทอผ้าบ้านคำแคน ได้ตั้งชื่อร่วมกันว่า “ผ้าลายคำมาศ” โดยมีที่มาของชื่อดังนี้คือ “คำ” มาจากชื่อบ้านคำแคน ซึ่งเป็น ชื่อบ้านของผู้ทำผ้า ส่วนคำว่า “มาศ” มาจากคำท้ายของชื่อเบญจมาศ ซึ่งเป็นชื่อของท่านนายกเหล่ากาชาดผู้ให้แนวความคิดริเริ่มและส่งเสริมการทอผ้าลายดอกเล็กนี้ขึ้น

ภาพที่ ๗ ผลิตภัณฑ์ ผ้าลายคำมาศ

๑.๔ สีนค้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๔.๑ ชนิดสินค้า ข้าว

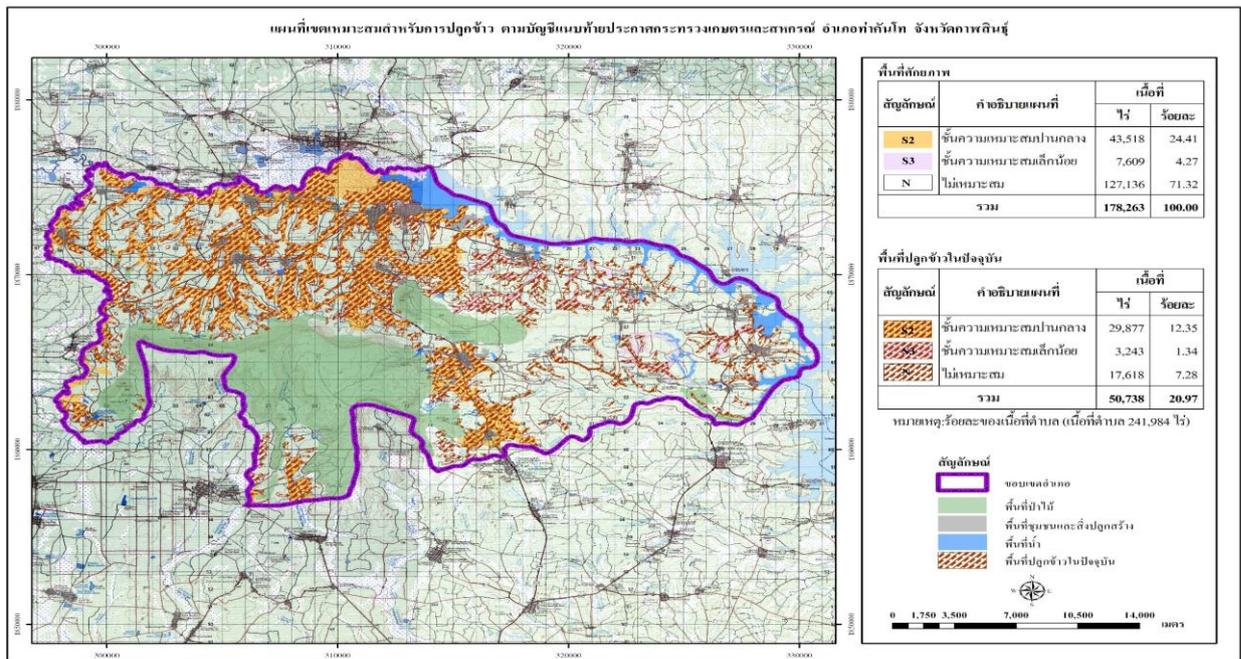
๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่ทั้งหมด จำนวน ๑๗๘,๒๖๓ ไร่ ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔๓,๕๑๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๑ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S๓) จำนวน ๗,๖๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๗ พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๒๗,๑๓๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๓๒ และพื้นที่ไม่เหมาะสม

ตารางที่ ๑๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอท่าคันโท.จังหวัดกาฬสินธุ์

อำเภอ	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๗๘,๒๖๓ ไร่				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอท่าคันโท	-	๔๓,๕๑๘	๗,๖๐๙	๑๒๗,๑๓๖	๑๗๘,๒๖๓

ภาพที่ ๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอท่าคันโท
ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๗

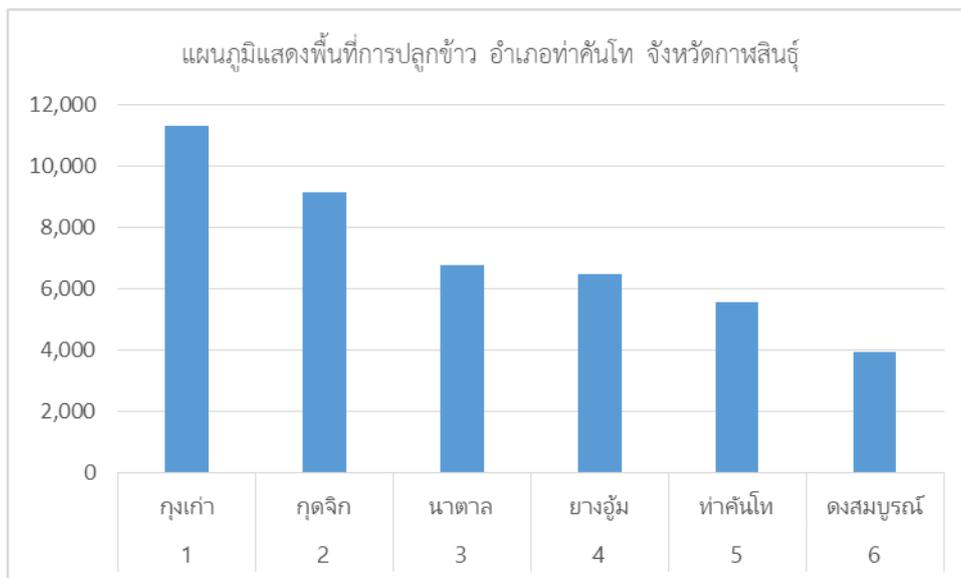
(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๔๓,๒๑๙ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ ตำบลกุงเก่า จำนวน ๑๑,๓๐๒ ไร่ รองลงมา คือ ตำบลกุดจิก จำนวน ๙,๑๕๐ ไร่ ตำบลนาตาล จำนวน ๖,๗๘๙ ไร่ ตำบลยางอู๋ม ๖,๔๖๙ ไร่ ตำบลท่าคันโท ๕,๕๖๔ ไร่ และตำบลดงสมบูน ๓,๙๔๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๖ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)
๑	กุงเก่า	๑๑,๓๐๒
๒	กุดจิก	๙,๑๕๐
๓	นาตาล	๖,๗๘๙
๔	ยางอู๋ม	๖,๔๖๙
๕	ท่าคันโท	๕,๕๖๔
๖	ดงสมบูน	๓,๙๔๕
	รวม	๔๓,๒๑๙

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๙ แสดงพื้นที่การปลูกข้าว อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๔๓,๒๑๙ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒๘,๗๕๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕๓ พื้นที่ที่เหมาะสมเล็กน้อย (S๓) จำนวน ไร่ ๑๒,๓๖๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕๙. พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมน้อย (N) จำนวน ๒,๑๐๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๗

ตารางที่ ๑๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ๔๓,๒๑๙ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
กุงเก่า	-	๗,๔๕๑	๒,๔๘๐	๑,๓๗๑	๑,๓๐๒
กุดจิก	-	๖,๕๘๒	๒,๑๐๕	๔๖๓	๙,๑๕๐
นาตาล	-	๔,๖๗๐	๑,๕๔๙	๕๗๐	๖,๗๘๙
ยางอู่ม	-	๔,๘๖๒	๘๗๔	๗๓๓	๖,๔๖๙
ท่าคันโท	-	๓,๕๘๗	๑,๕๖๒	๔๑๕	๕,๕๖๔
ดงสมบูรณ	-	๑,๘๙๕	๑,๖๓๒	๔๑๘	๓,๙๔๕
รวม	-	๒๘,๐๔๗	๑๐,๒๐๒	๓,๙๗๐	๔๓,๒๑๙

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๗

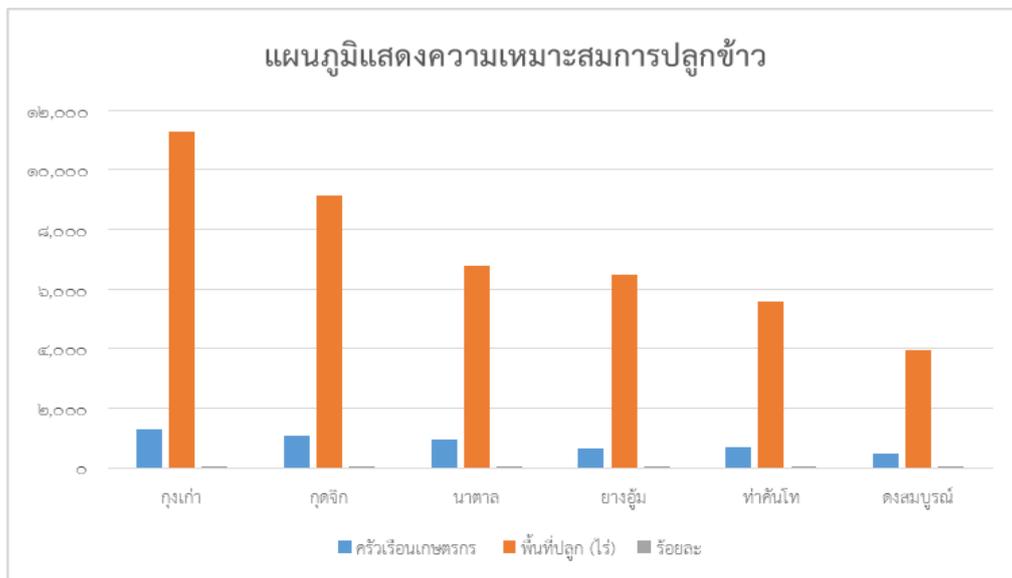
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๔๘,๑๙๕ ไร่ ๕,๓๒๕ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด คือ ตำบลกุงเก่า จำนวน ๑๒,๐๑๙ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลกุดจิก จำนวน ๑๐,๕๓๗ ไร่ ตำบลนาตาล จำนวน ๗,๙๔๓ ไร่ ตำบลยางอู่ม ๗,๑๗๕ ไร่ ตำบลท่าคันโท ๕,๗๕๓ ไร่ และตำบลดงสมบูรณ ๔,๗๖๖ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ก.ก.)
กุงแก	๑,๓๓๙	๑๒,๐๑๙	๑๒,๐๑๙	๔,๗๔๗	๓๙๕
กุดจิก	๑,๑๖๐	๑๐,๕๗๓	๑๐,๕๗๓	๔,๒๘๒	๔๐๕
นาตาล	๑,๐๑๕	๗,๙๔๓	๗,๙๔๓	๓,๐๙๘	๓๙๐
ยางอุ้ม	๖๙๔	๗,๑๗๕	๗,๑๗๕	๒,๙๔๒	๔๑๐
ท่าคันโท	๗๐๙	๕,๗๕๓	๕,๗๕๓	๒,๓๐๑	๔๐๐
ดงสมบูรณ์	๕๔๐	๔,๗๖๖	๓,๙๔๕	๑,๕๓๙	๓๙๐
รวม	๕,๔๕๗	๔๒,๔๗๖	๔๗,๔๐๘	๑๘,๙๐๙	

ที่มา : ข้อมูลการปลูกข้าวอำเภอท่าคันโท, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๐ แสดงความเหมาะสมการปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอท่าคันโท
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๗)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

(๑) การใช้พันธุ์ดีเกษตรกรในเขตอำเภอท่าคันโทปลูกข้าวด้วยกันจำนวน ๓ พันธุ์

ได้แก่

- ข้าวเหนียว กข.๖ ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวเหนียวหลักที่นิยมปลูก
- ข้าวข้าวดอกมะลิ มะลิ ๑๐๕
- ข้าวเหนียวสันป่าตอง (นาปรัง)

(๒) การเตรียมดิน

การไถตะ เป็นการไถครั้งแรกตามแนวยาวของพื้นที่กระตงนา (กรณีที่แปลงนาเป็นกระตงย่อยๆ หลายกระตงในหนึ่งแปลงนา) เมื่อไถตะจะช่วยพลิกดินเพื่อให้ดินชั้นล่างได้ขึ้นมาสัมผัส

อากาศ ออกซิเจน และเป็นการตากดินเพื่อทำลายวัชพืช โรคพืชบางชนิด การไถจะเริ่มทำเมื่อฝนตกครั้งแรก ในฤดูกาลใหม่ หลังจากไถจะตากดินเอาไว้ประมาณ ๑ - ๒ สัปดาห์

การไถแปร หลังจากที่ตากดินเอาไว้พอสมควรแล้ว การไถแปรจะช่วยพลิกดินที่กลบเอาขึ้นอีกครั้ง เพื่อทำลายวัชพืชที่ขึ้นใหม่ และเป็นการย่อยดินให้มีขนาดเล็กลง จำนวนครั้งของการไถแปรจึงขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของวัชพืช ลักษณะดินและระดับน้ำ ในพื้นที่ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนด้วย แต่โดยทั่วไปแล้วจะไถแปรเพียงครั้งเดียว

การคราด เพื่อเอาเศษวัชพืชออกจากกระถางนา และย่อยดินให้มีขนาดเล็กลงอีก จนเหมาะแก่การเจริญของข้าว ทั้งยังเป็นการปรับระดับพื้นที่ให้มีความสม่ำเสมอ เพื่อสะดวกในการควบคุมดูแลการให้น้ำ

(๓) การปลูก

- การทำนาดำ เป็นการปลูกข้าวโดยเพาะเมล็ดในหังอกและเจริญเติบโตในระยะหนึ่ง แล้วย้ายไปปลูกในที่หนึ่ง สามารถควบคุมระดับน้ำ วัชพืชได้ การทำนาดำแบ่งได้เป็น ๒ ขั้นตอน คือ การตกกล้า เพาะเมล็ดข้าวเปลือกให้มีรากงอกยาว ๓ - ๕ มิลลิเมตร นำไปหว่านในแปลงกล้า ช่วงระยะ ๗ วันแรก ต้องควบคุมน้ำไม่ให้ท่วมแปลงกล้า และจะสามารถถอนกล้าไปปักดำได้เมื่อมีอายุประมาณ ๒๐ - ๓๐ วัน

- การปักดำ เกษตรกรจะนำกล้าที่ถอนแล้วไปปักดำในแปลงปักดำ ระยะห่างระหว่างกล้าแต่ละหลุมจะมีความแตกต่างกันขึ้นกับลักษณะของดิน คือ ถ้าเป็นนาหลุมปักดำระยะห่างเพราะข้าวจะแตกกอใหญ่ แต่ถ้าเป็นนาดอนปักดำค่อนข้างถี่ เพราะข้าวจะไม่ค่อยแตกกอ

(๔) ระบบการให้น้ำ การทำนาของเกษตรกรในเขตอำเภอดำรงวิทยารักษ์ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นการทำนาแบบอาศัยน้ำฝน

(๕) การดูแลรักษา การปักดำ ต้นข้าวต้องการน้ำและปุ๋ยสำหรับการเจริญเติบโต ในระยะนี้ต้นข้าวอาจถูกโรคและแมลงศัตรูข้าวหลายชนิดเข้ามาทำลายต้นข้าว โดยทำให้ต้นข้าวแห้งตายหรือผลผลิตต่ำและคุณภาพเมล็ดไม่ได้มาตรฐาน เพราะฉะนั้นนอกจากจะมีวิธีการปลูกที่ดีแล้ว จะต้องมีการดูแลรักษาที่ดีอีกด้วย ผู้ปลูกจะต้องหมั่นออกไปตรวจดูต้นข้าวที่ปลูกไว้เสมอ ๆ ในแปลงที่ปลูกข้าวไร่ จะต้องมีการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย และพ่นยาเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูที่อาจเกิดระบาดขึ้นได้ ในแปลงกล้าและแปลงปักดำ จะต้องมีการใส่ปุ๋ย มีน้ำเพียงพอกับความต้องการของต้นข้าว และพ่นยาเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว นอกจากนี้ชาวนาจะต้องหมั่นกำจัดวัชพืชในแปลงปักดำอีกด้วย เพราะวัชพืชเป็นวัชพืชที่แย่งปุ๋ยไปจากต้นข้าว ในพื้นที่นาหว่าน ชาวนาจะต้องกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีพ่น หรือใช้แรงคนถอนทิ้งไปก็ได้ นอกจากนี้จะต้องพ่นสารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลงอีกด้วย เนื่องจากพื้นที่นาหว่านมักจะมีระดับน้ำลึกกว่านาดำ ฉะนั้น ชาวนาควรใส่ปุ๋ยก่อนที่น้ำจะลึก ยกเว้นในพื้นที่ที่น้ำไม่ลึกมาก ก็ให้ใส่ปุ๋ยแบบนาดำทั่ว ๆ ไป

(๖) การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยเป็นอาหารพืชที่ต้นข้าวต้องการมากสำหรับ การเจริญเติบโต โดยเฉพาะดินนา ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ จะต้องมีการใส่ปุ๋ยในดินนั้น เพื่อต้นข้าวจะได้แข็งแรง แตกกอมาก และให้ผลผลิตสูง ควรใส่ปุ๋ยทั้งในแปลงกล้า และแปลงปักดำ ตลอดถึงพื้นที่นาที่ปลูกแบบหว่าน ธาตุอาหารที่ต้นข้าวต้องการปุ๋ยมาก ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม เพราะ ฉะนั้น ปุ๋ยข้าวจะต้องมีธาตุเหล่านี้จำนวนมาก การใส่ ปุ๋ยควรแบ่งออกเป็น ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรก ก่อนตกกล้า ปัก ดำ ซึ่งเรียกว่า ปุ๋ยรองพื้น ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ปริมาณ ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี ๑๖-๒๐-๐ สำหรับดินเหนียว หรือ ๑๖-๑๖-๘ สำหรับดินทราย ปริมาณ ๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ และครั้งที่ ๒ ก่อนออกรวง ซึ่งเรียกว่า ปุ๋ยแต่งหน้า ให้ใส่ปุ๋ย

ยูเรีย ๘ กิโลกรัมต่อไร่การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ที่ถกกลบต่อซึ่งข้าวภายหลังการเก็บเกี่ยวก่อนการไถตะ ใส่วัสดุอินทรีย์เพื่อบำรุงดิน เช่น มูลสัตว์ ปุ๋ยหมัก เป็นต้น อัตราที่แนะนำคือ ๖๐๐ กิโลกรัม น้ำหนักแห้งต่อไร่ โดยใส่ในแปลงนาเมื่อไถตะ ก็จะเป็นการถกกลบวัสดุอินทรีย์ไปด้วย

(๗) การเก็บเกี่ยว มีการเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ และเก็บเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวขนาดข้าว ซึ่งประสบปัญหาการเกี่ยวขนาดข้าวไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงยังมีการเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคนเป็นหลัก

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

๘.๑ การลดความชื้นข้าวหลังเก็บเกี่ยว การลดความชื้นหรือการตากข้าว โดยทั่วไปแล้วมี ๒ วิธีคือ

- การตากสุ่มซัง หลังจากเกี่ยวแล้วจะตากรวงข้าวทิ้งไว้บนตอซึ่งประมาณ ๓-๔ แดด แล้วนำไปนวดเป็นวิธีที่เกษตรกรปฏิบัติกันโดยทั่วไป

- การตากหลังนวด เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้วทำการนวดทันที กรณีนี้จะทำเมื่อต้องการนำข้าวไปบริโภค

๘.๒ การเก็บรักษา หลังจากที่ทำนวดทำความสะอาดแล้ว เก็บไว้ในยุ้งฉางที่สะอาดระบายอากาศได้ กันแดด กันฝน กันแมลงและสัตว์ศัตรูได้ และบางรายที่ไม่มียุ้งฉางเก็บไว้ในกระสอบวางบนแคร่ที่สามารถระบายอากาศ กันแดด กันฝนได้

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

๑. การกำจัดวัชพืช วัชพืชเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งในการปลูกข้าว ทำให้ผลผลิตลดลง โดยวัชพืชจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แย่งแสงแดด น้ำและธาตุอาหารของข้าว ทำให้ข้าวได้รับแสงแดด น้ำและธาตุอาหารน้อยลง การเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ส่งผลให้ลำต้นแคระแกรน แตกกอน้อยหรืออาจไม่แตกกอเลย ขนาดรวงสั้นเล็ก ผลผลิตลดลง วัชพืชบางชนิด เช่น สาหร่ายไฟ เมื่อเจริญเติบโตในนาจะแพร่ขยายอย่างรวดเร็วและปลดปล่อยแก๊สบางชนิดออกมา ทำให้น้ำบริเวณรอบๆ มีอุณหภูมิสูงจนต้นข้าวไม่สามารถเจริญเติบโตได้ วัชพืชประเภทกก เช่น กกขนาก กกทราย หนวดปลาตุ๊ก เมื่อแก่เมล็ดจะมีขนาดเล็กและปริมาณมาก ทำให้แพร่ขยายได้เร็วในฤดูต่อไป การกำจัดวัชพืชในแปลงข้าวไร่และข้าวนาที่สูงมีหลายวิธี เช่น

๑.๑ การเตรียมดิน เตรียมดินอย่างประณีต ควรเก็บส่วน ราก หัว ลำต้นหรือเศษวัชพืชออก การเตรียมดินอย่างประณีตนอกจากจะเป็นการปรับระดับหน้าดินในแปลงสำหรับปลูกข้าวแล้ว ยังเป็นการกำจัดวัชพืชอีกทางหนึ่งด้วย

๑.๒ การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม เกษตรกรในอำเภอเขวาสันอุดมนิยมปลูกข้าวเหนียว กข. ๖ และมะลิ ๑๐๕

๑.๓ การควบคุมระดับน้ำ เนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวในอำเภอท่าคันโททั้งหมดอาศัยน้ำฝน การควบคุมระดับน้ำจึงเป็นไปค่อนข้างยาก

๑.๔ การใช้แรงงานกำจัด

๒. การป้องกันโรคและแมลง สภาพอากาศในแต่ละปีมักมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้การระบาดของโรคและแมลงในแต่ละปีไม่แน่นอนตามไปด้วย โดยทั่วไปแล้ว ข้าวที่ปลูกในพื้นที่สูงมักจะถูกคัดเลือกพันธุ์โดยธรรมชาติ ซึ่งทำให้ได้พันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคและแมลงของแต่ละท้องถิ่น

โรคที่สำคัญของข้าวที่สูง ได้แก่ โรคไหม้ โรคใบวง แต่ไม่พบการระบาดที่รุนแรงทุกปี เนื่องจากสภาพอากาศในแต่ละปีจะแปรเปลี่ยนอยู่เสมอ

๓. การป้องกันศัตรูศัตรูอื่น โดยทั่วไปแล้วแปลงข้าวบนที่สูงจะอยู่ติดกับป่าและภูเขา มักถูกศัตรูศัตรู เช่น นก หนู เข้าทำลาย ป้องกันอาจทำได้หลายวิธี เช่น สร้างกับดัก ทำหุ่นไล่กา ใช้คนไล่ การปลูกเป็นผืนใหญ่ การเลือกปลูกพันธุ์ที่มีการออกดอกพร้อมกัน

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก แสดงกิจกรรมในการปลูกข้าว มีดังนี้
ตารางที่ ๑๙ แสดงปฏิทินกิจกรรมการเกษตร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
เตรียมดินโดยใช้ปุ๋ยหมักหว่าน เตรียมแปลง	↔											
ไถตะเตรียมดิน				↔	↔							
ไถ-คราดดิน-ปักดำ	↔					↔	↔					
ใส่ปุ๋ยหลังปักดำ กำจัดวัชพืช								↔	↔			
เก็บเกี่ยวผลผลิต											↔	
จำหน่ายผลผลิต											↔	↔

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอท่าคันโท มีต้นทุนการผลิตข้าว เป็นเงิน ๓,๔๕๐ บาท ต่อไร่
ผลผลิตเฉลี่ย ๔๑๐ กก./ไร่ ณ ความชื้น ๑๕ %

ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๕ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ	บาท
- ค่าเตรียมดิน	๘๐๐
- ค่าเมล็ดพันธุ์	๔๐๐
- ค่าจ้างแรงงานปลูก	๔๐๐
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๑๕๐
- ค่าตัดหญ้า	๕๐
- ค่าปุ๋ยเคมี รอบ ๑-๒	๙๐๐
- ค่าเก็บเกี่ยว	๘๐๐
- ค่าขนส่ง	๓๐๐
รวม	๓,๖๐๐

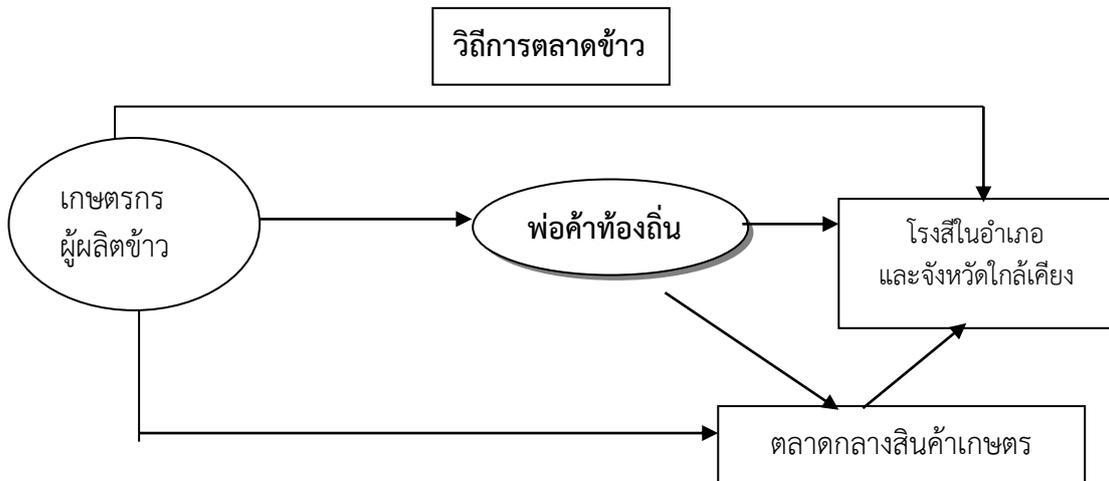
(ที่มา : ข้อมูลข้าวสำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, ๒๕๖๗)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด (สถานการณ์การตลาดของอำเภอ)

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา ราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ และข้าวเปลือกเหนียวลดลง และราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลงเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันมีคู่แข่งมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าว เปลือก เจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคา ต้นละ ๘,๑๐๐-๘,๒๐๐ บาท ราคาข้าวเปลือกข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ต้นละ ๖,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ บาท

เกษตรกรอำเภอท่าคันโท สามารถขายผลผลิตข้าวให้กับจุดรับซื้อในพื้นที่คือ ร้านค้ารับซื้อในเขตอำเภอท่าคันโท อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น และอำเภอกุมภวาปี จ.อุดรธานี

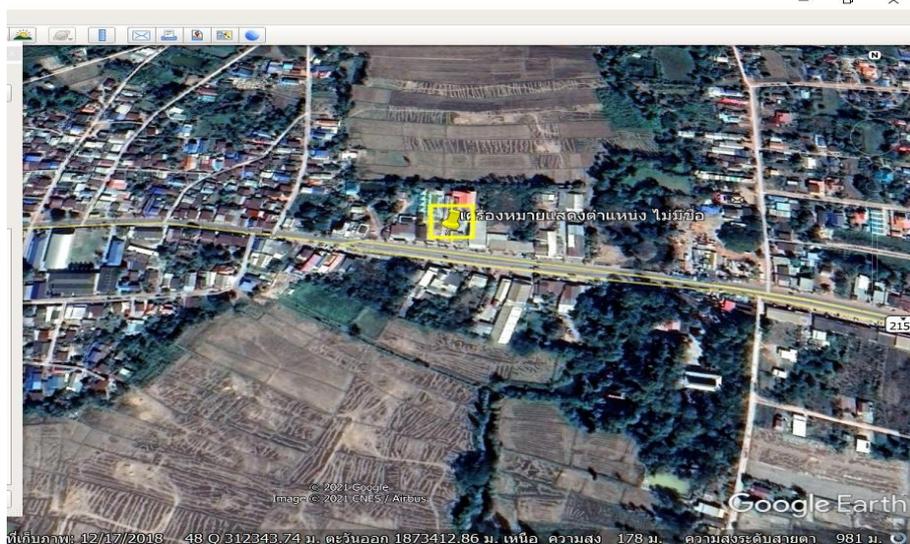
(๑) วิธีตลาด

ภาพที่ ๑๑ แสดงวิธีการตลาดข้าวอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป อำเภอท่าคันโท มีแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร รวม ๑ แห่ง ดังนี้

ภาพที่ ๑๒ แสดงแหล่งรับซื้อ อำเภอท่าคันโท

(ที่มา:สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอท่าคันโท มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าวจำนวน ๒ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๑ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยี การผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๒๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบการผลิตข้าว อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑.	นายบุญเลี้ยง บัวเรียน	๑	กุงเก่า	ท่าคันโท	๒๕๖๒	ข้าว
๒	นายบุญมี วงษ์พล	๕	ท่าคันโท	ท่าคันโท	๒๕๖๒	ข้าว

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๑.๔.๒ ชนิดสินค้ามันสำปะหลัง

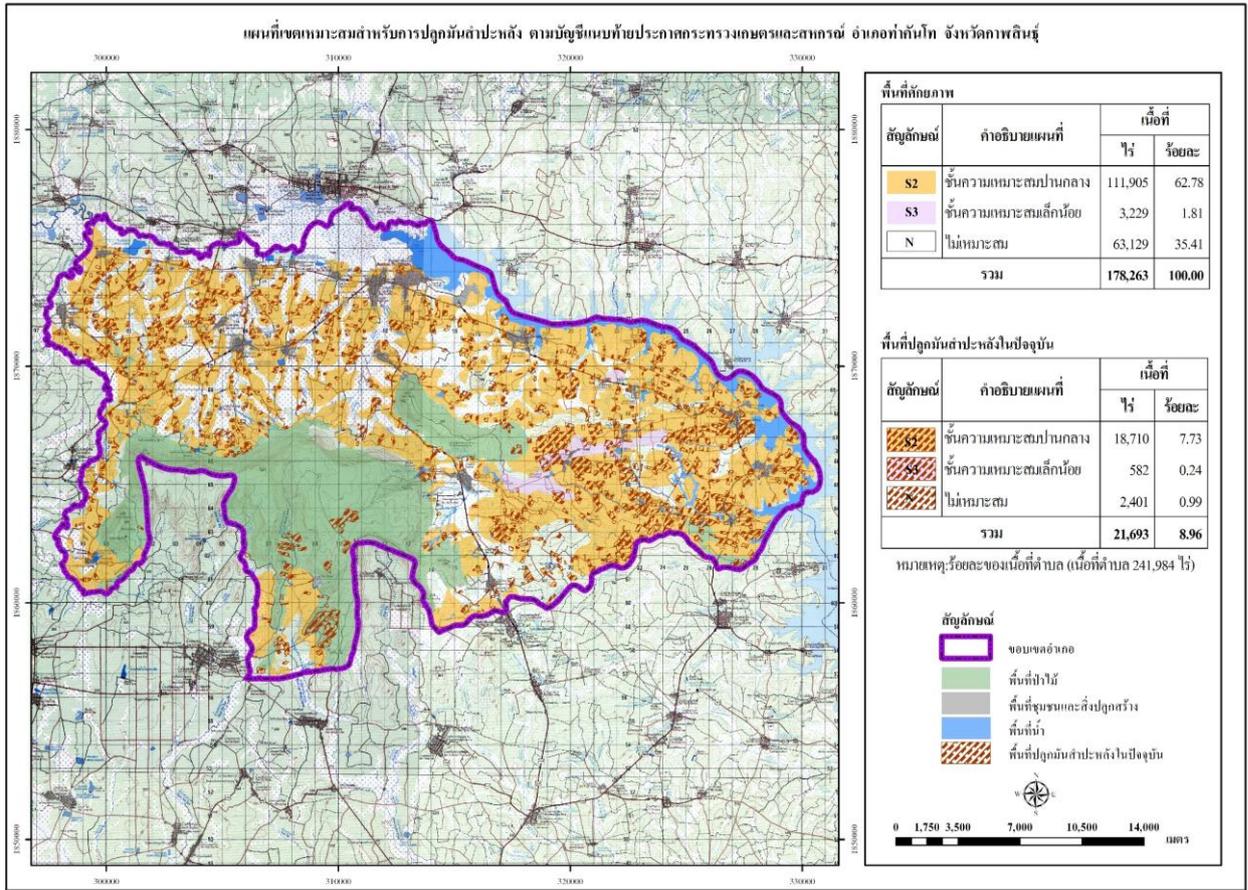
๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง แบ่งเป็น พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๑๑,๙๐๕ ไร่ เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๓,๒๒๙ ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๖๓,๑๒๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอท่าคันโท	-	๑๑๑,๙๐๕	๓,๒๒	๖๓,๑๒๙	๑๗๘,๒๖๓

ภาพที่ ๑๓ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อําเภอท่าคันโท (ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> พ.ศ.๒๕๖๗)

ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ปลูกแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง อําเภอท่าคันโท (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๓)

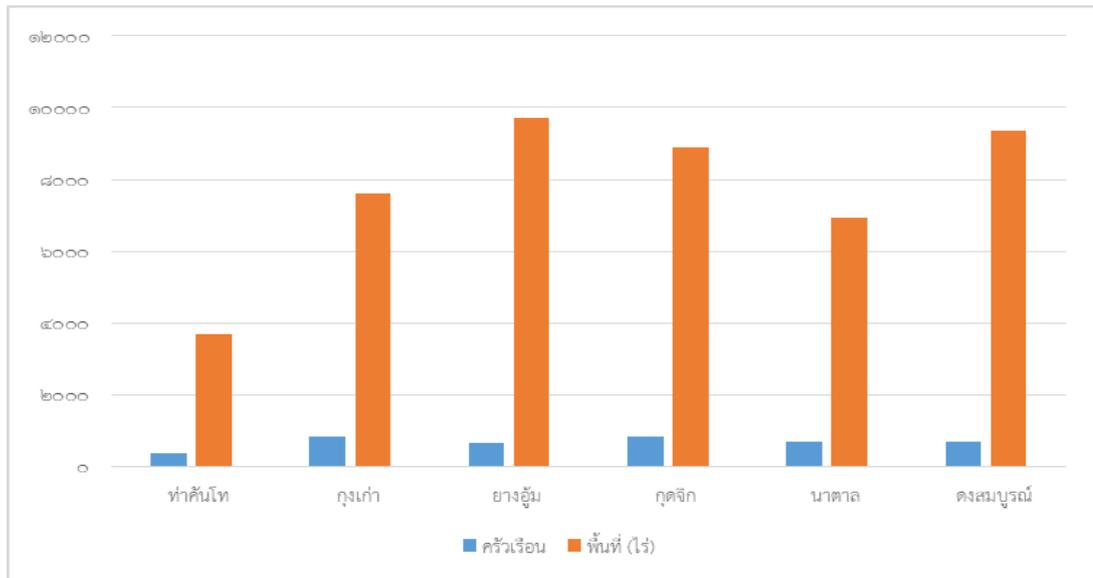
(๒) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔๓,๒๑๙ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ ตำบลกุงเก่า จำนวน ๑๑,๓๐๒ ไร่ รองลงมา คือ ตำบลกุดจิก จำนวน ๙,๑๕๐ ไร่ ตำบลนาตาล จำนวน ๖,๗๘๙ ไร่ ตำบลยางฮ่อม ๖,๔๖๙ ไร่ ตำบลท่าคันโท ๕,๕๖๔ ไร่ และตำบลดงสมบูน ๓,๙๔๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๓ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)
๑	ท่าคันโท	๓,๖๖๗
๒	กุงเก่า	๗,๖๑๒
๓	ยางฮ่อม	๙,๗๒๓
๔	กุดจิก	๘,๘๘๘
๕	นาตาล	๖,๙๒๗
๖	ดงสมบูน	๙,๓๔๗
		๔๖,๑๖๔

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอท่าคันโท (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๗)

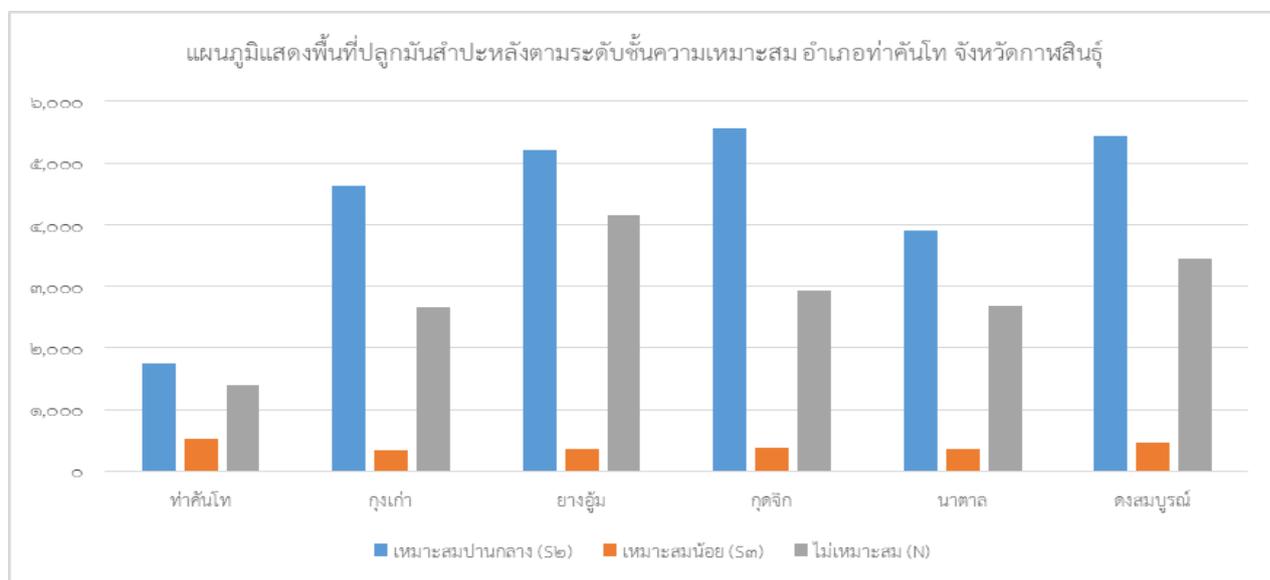
(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม ๑๗๘,๒๖๓ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๑๑,๙๐๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗๘ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S๓) จำนวน ๓,๒๒๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๑ พื้นที่ไม่เหมาะสมน้อย (N) จำนวน ๖๓,๑๒๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๔๑

ตารางที่ ๒๔ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง ๔๖,๑๖๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอ	-	๑๑๑,๙๐๘	๓,๒๒๙	๖๓,๑๒๙	๑๗๘,๒๖๓
ท่าคันโท	-	๑,๗๕๐	๕๒๑	๑,๓๙๖	๓,๖๖๗
กุงเก่า	-	๔,๖๒๐	๓๔๐	๒,๖๕๒	๗,๖๑๒
ยางอู่ม	-	๕,๒๑๘	๓๕๖	๔,๑๕๓	๙,๗๒๗
กุดจิก	-	๕,๕๖๓	๓๘๗	๒,๙๓๘	๘,๘๘๘
นาตาล	-	๓,๘๙๘	๓๕๖	๒,๖๗๓	๖,๙๒๗
ดงสมบูรณ์	-	๕,๔๔๔	๔๕๗	๓,๔๔๖	๙,๓๔๗

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๓

ภาพที่ ๑๖ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าคันโท

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๓)

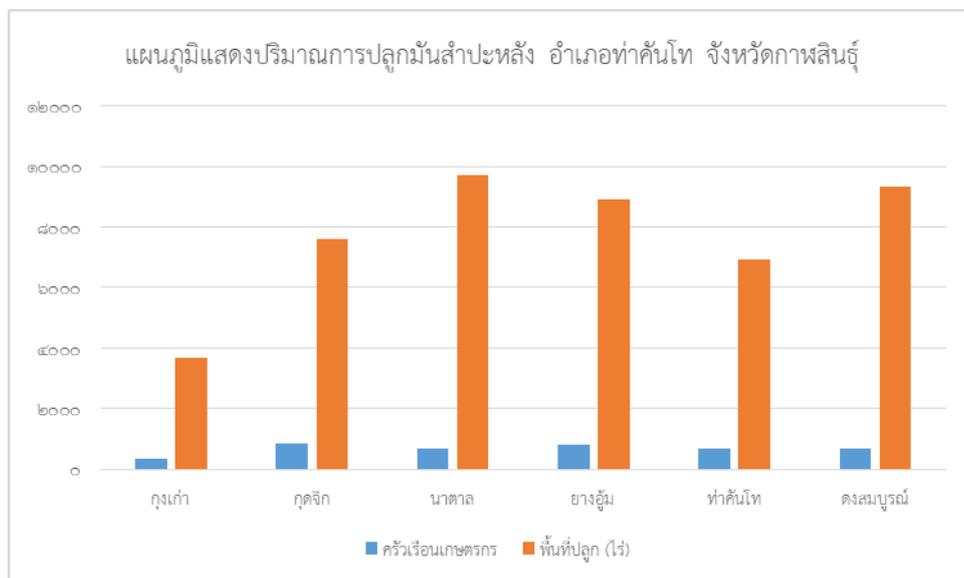
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔๔,๐๑๙ ไร่ ๓,๗๔๕ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด คือ ตำบลดงสมบูรณ์ ๖๙๗ ครัวเรือน จำนวน ๙,๘๗๗ ไร่ รองลงมา คือ ตำบลยางอู้ม จำนวน ๙,๒๕๕ ไร่ ๖๑๗ ครัวเรือน ตำบลกุดจิก จำนวน ๗,๙๑๗ ไร่ ๗๑๓ ครัวเรือน ตำบลกุงเก่า ๗,๐๖๖ ไร่ ๗๖๐ ครัวเรือน ตำบลนาตาล ๖,๕๓๒ ไร่ ๖๓๐ ครัวเรือน และตำบลท่าคันโท จำนวน ๓,๓๗๒ ไร่ ๓๒๘ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๕ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ก.ก.)
กุงเก่า	๗๖๐	๗,๐๖๖	๗,๐๖๖	๓๓๙๑๖	๔,๘๐๐
กุดจิก	๗๑๓	๗,๙๑๗	๗,๙๑๗	๓๖๕๗๖	๔,๖๒๐
นาตาล	๖๓๐	๖,๕๓๒	๖,๕๓๒	๓๑๒๔๒	๔,๗๘๓
ยางอู้ม	๖๑๗	๙,๒๕๕	๙,๒๕๕	๔๓๐๕๕	๔,๖๕๑
ท่าคันโท	๓๒๘	๓,๓๗๒	๓,๓๗๒	๑๖๔๐๑	๔,๘๖๔
ดงสมบูรณ์	๖๙๗	๙,๘๗๗	๙,๘๗๗	๔๕๗๔๐	๔,๖๓๑
รวม	๓,๗๔๕	๔๔,๐๑๙	๔๔,๐๑๙	๒๐๖,๙๒๒	

ที่มา : ข้อมูลการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอท่าคันโท, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๗ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๗)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดีเกษตรกรในเขตอำเภอท่าคันโทปลูกมันสำปะหลัง หลายพันธุ์ ได้แก่ เกษตรศาสตร์ ๕๐ ระยะเวลา ๗๒ และ ห้วยบง ๖๐

(๒) การเตรียมดิน

ไถเตรียมดินด้วยรถแทร็คเตอร์ ผาน ๓ จำนวน ๑ รอบ จากนั้นอีก ๓๐ วัน ไถด้วย ผาน ๕

(๓) การปลูก ระยะปลูก ระหว่างแถว : ระหว่างต้น ๑๒๐ X ๘๐ ซม. ปลูกโดยการปักท่อนพันธุ์ตั้งตรง เพื่อช่วยให้รากงอกได้ดีบริเวณรอบ ๆ ท่อนพันธุ์

(๔) ระบบการให้น้ำ ปลูกโดยใช้น้ำฝน

(๕) การดูแลรักษา กำจัดวัชพืช หลังปลูก ๓๐ - ๖๐ วัน กำจัดวัชพืช โดยแปลงอาศัยน้ำฝน จะใช้รถไถในการท่นแรง โดยใช้ผานไถเบิก ๑ รอบ แล้วใช้แรงงานคนดายหญ้า ช่วยลดเวลา ลดค่าใช้จ่าย ในการกำจัดวัชพืช ส่วนแปลงน้ำหยดใช้แรงงานคนในการกำจัดวัชพืช

(๖) การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยรอบที่ ๑ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในขั้นตอนการเตรียมดินก่อนปลูก หรือ ปุ๋ยเคมี สูตร ๔๖-๐-๐ รองพื้น อัตรา ๒๐ ก.ก./ไร่ ปุ๋ยรอบที่ ๒ แปลงใช้น้ำฝน หลังจากกำจัดวัชพืชได้ ๑ สัปดาห์ ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๗-๑๘ อัตรา ๕๐ ก.ก./ไร่ โดยใส่บริเวณรอบโคนต้น แล้วไถกลบ ส่วนแปลงน้ำหยดใช้จอบเล็กขุดบริเวณใกล้โคนต้น หยอดปุ๋ยแล้วกลบดิน

(๗) การเก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้รถแทร็คเตอร์ไถ และแรงงานคนในการเก็บผลผลิต ทำให้ลดค่าแรงงาน และลดเวลาในการเก็บผลผลิต จำหน่ายหัวมันสดให้กับโรงงานแป้งมันสำปะหลังในอำเภอท่าคันโท ซึ่งผลผลิตมันสำปะหลังมีปริมาณแป้งอยู่ที่ ๒๓ -๓๐ %

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวหัวมันสะอาด ไม่มีเศษดินเจือปน และรับนำไปจำหน่ายเพื่อให้มีน้ำหนักและปริมาณแป้ง

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู กัดวัชพืชเพื่อป้องกันโรคแมลง และฉีดพ่นฮอร์โมนเพื่อให้มันสำปะหลังแข็งแรง

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

แสดงกิจกรรมในการปลูกมันสำปะหลัง มีดังนี้

ตารางที่ ๒๖ แสดงปฏิทินกิจกรรมการเกษตร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรม	เดือนที่ ๑	เดือนที่ ๒	เดือนที่ ๓	เดือนที่ ๔	เดือนที่ ๕	เดือนที่ ๖	เดือนที่ ๗	เดือนที่ ๘	เดือนที่ ๙	เดือนที่ ๑๐	เดือนที่ ๑๑	เดือนที่ ๑๒
วางแผนการผลิต	↔											
ปรับปรุงดิน,ปุ๋ยอินทรีย์ ปูนขาว	↔											
ไถเตรียมดิน ผาน ๓	↔											
-ไถเตรียมดิน ผาน ๕ ยกร่อง -ปลูก,ใส่ปุ๋ยรองพื้น		↔										
กำจัดวัชพืช		↔	↔									
ใส่ปุ๋ย (หลังกำจัดวัชพืช ๑ สัปดาห์)			↔									
การให้น้ำระบบน้ำหยด			↔	↔	↔	↔	↔	↔				
เก็บเกี่ยว จำหน่าย									↔	↔	↔	↔

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอท่าคันโท มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง เป็นเงิน ๕,๗๘๐ บาท ต่อไร่

ตารางที่ ๒๗ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๕ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ	บาท
ค่าไถดะ ผาน ๓	๓๕๐
ค่าไถพรวน ผาน ๕	๒๕๐
ค่าปุ๋ยเคมีหว่านรองพื้น สูตร ๑๘-๘-๘	๖๕๐
ค่าไถยกร่อง	๒๕๐
ค่าปลูก	๙๐๐
ค่ากำจัดวัชพืช	๖๐๐
ค่าไถพรวนดิน และกำจัดวัชพืช	๒๕๐
ค่าปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๗-๑๘	๑,๘๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๒๕๐
ค่าขนส่ง	๔๘๐
รวม	๕,๗๘๐

(ที่มา : ข้อมูลมันสำปะหลัง สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท,๒๕๖๕)

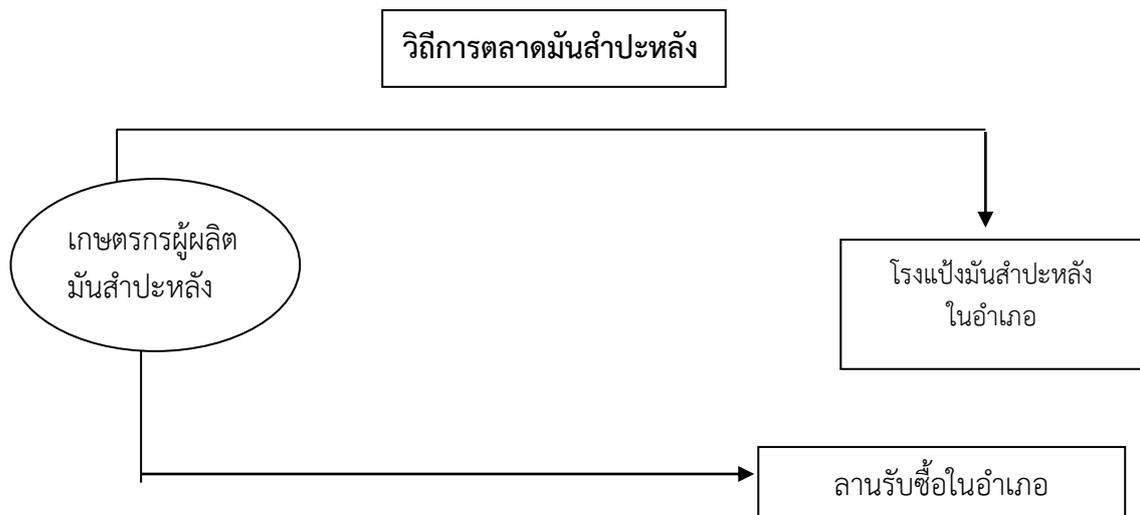
ผลผลิตเฉลี่ย ๔,๗๑๕ กก./ไร่

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

สถานการณ์การราคามันสำปะหลังปีที่ผ่านมา ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้เป็นราคา ที่ค่อนข้างสูง เฉลี่ย ๒.๗๐ บาทต่อกิโลกรัม

เกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้โรงแป่งมันสำปะหลังในพื้นที่อำเภอท่าคันโท ๒ แห่ง และลานรับซื้อผลผลิตอีก ๑ แห่ง

(๑) วิธีตลาด

ภาพที่ ๑๘ แสดงวิธีการตลาดมันสำปะหลังอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๕)

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต

อำเภอท่าคันโท มีแหล่งรับซื้อน้ำมันสำปะหลัง รวม ๓ แห่ง ดังนี้

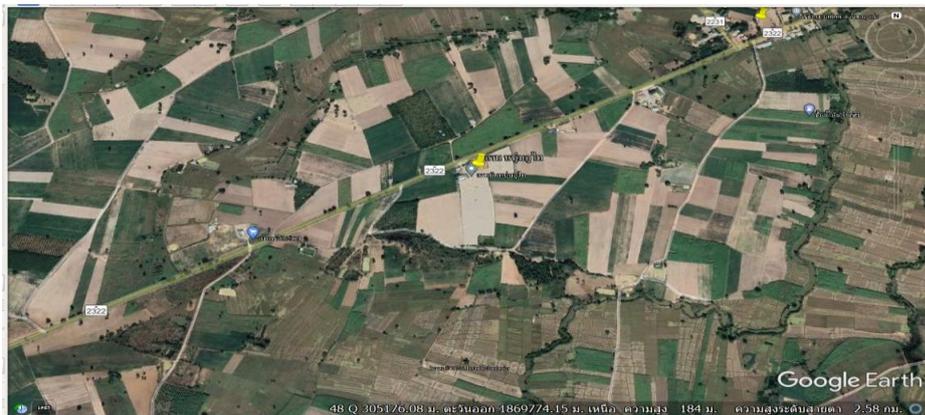
- ๑) บริษัท ไทยวา จำกัด (มหาชน) ตำบลยางอู้ม
- ๒) บริษัท อีสาน พรีเมียม สตาร์ช จำกัด (ตำบลกุดจิก)
- ๓) ลานรับซื้อ หนุ่มภูไท (ตำบลกุงเก่า)

แหล่งรับซื้อน้ำมันสำปะหลัง บริษัท ไทยวา จำกัด (มหาชน)

แหล่งรับซื้อน้ำมันสำปะหลัง บริษัท อีสาน พรีเมียม สตาร์ช จำกัด

แหล่งรับซื้อน้ำมันสำปะหลัง ลานรับซื้อ หนุ่มภูไท
ภาพที่ ๑๙ แสดงแหล่งรับซื้อน้ำมันสำปะหลัง อำเภอท่าคันโท

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอท่าคันโท มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าวจำนวน ๑ ราย

องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และใช้เครื่องจักรกลลดต้นทุน เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในการผลิตข้าว อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๓.	นางสาวรัตนศณี แข็งฤทธิ์	๖	กุงเก่า	ท่าคันโท	๒๕๖๓	มันสำปะหลัง

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๕

๑.๔.๓ อ้อยโรงงาน

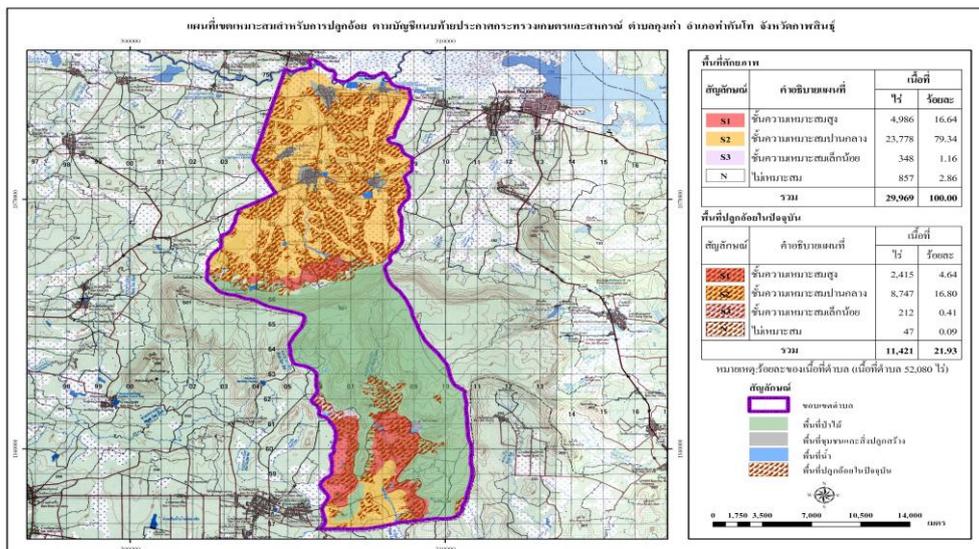
๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกอ้อย แบ่งเป็น พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒๓,๗๗๘ ไร่ เหมาะสมมาก จำนวน ๔,๙๘๖ ไร่ เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๓๔๘ ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๘๕๗ ไร่

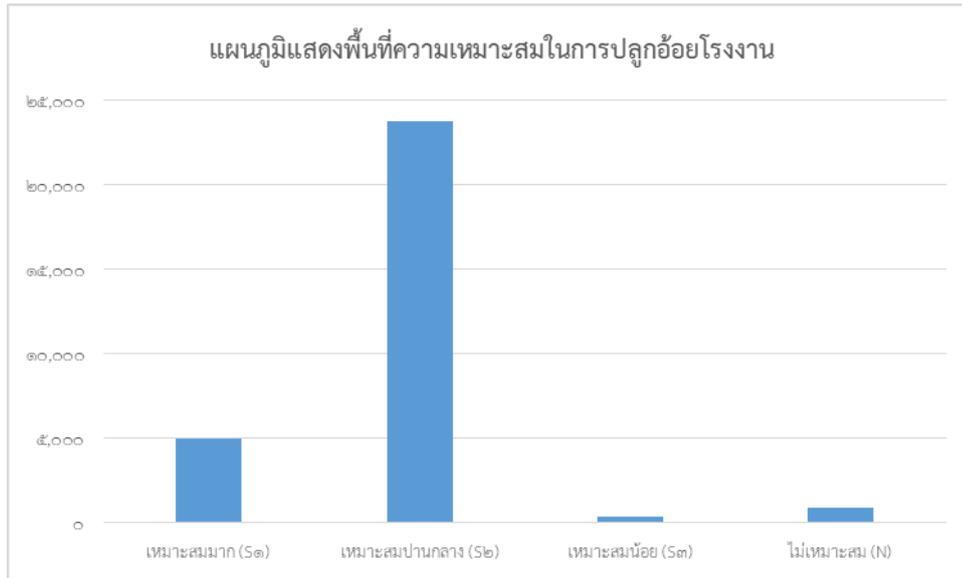
ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
รวมอำเภอท่าคันโท	๔,๙๘๖	๒๓,๗๗๘	๓๔๘	๘๕๗	๒๙,๙๖๙

ภาพที่ ๒๐ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอท่าคันโท

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th> พ.ศ.๒๕๖๗)

ภาพที่ ๒๑ แสดงพื้นที่ปลูกแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับอ้อยโรงงาน อำเภอกำแพงแสน
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๗)

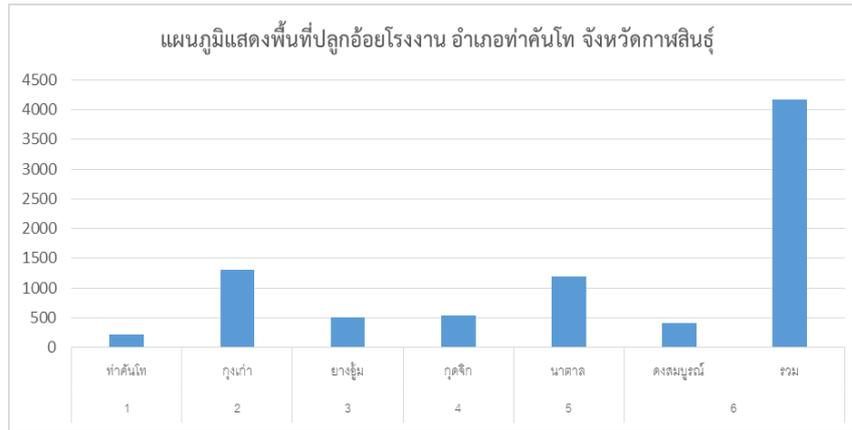
(๒) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาฬสินธุ์ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๕,๙๘๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลทุ่งเก่า จำนวน ๑,๗๘๗ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลนาตาล จำนวน ๑,๗๓๙ ไร่ ตำบลกุดจิก จำนวน ๑,๐๒๗ ไร่ ตำบลยางอู่ม จำนวน ๖๙๖ ไร่ ตำบลดงสมบูรณ์ จำนวน ๔๐๑ ไร่ และตำบลกำแพงแสน จำนวน ๓๓๒ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๐ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (ไร่)
๑	กำแพงแสน	๒๒๓
๒	ทุ่งเก่า	๑,๗๐๗
๓	ยางอู่ม	๕๐๑
๔	กุดจิก	๕๓๗
๕	นาตาล	๑,๑๘๙
๖	ดงสมบูรณ์	๔๑๓
	รวม	๔,๑๗๒

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอท่าคันโท
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ.๒๕๖๕)

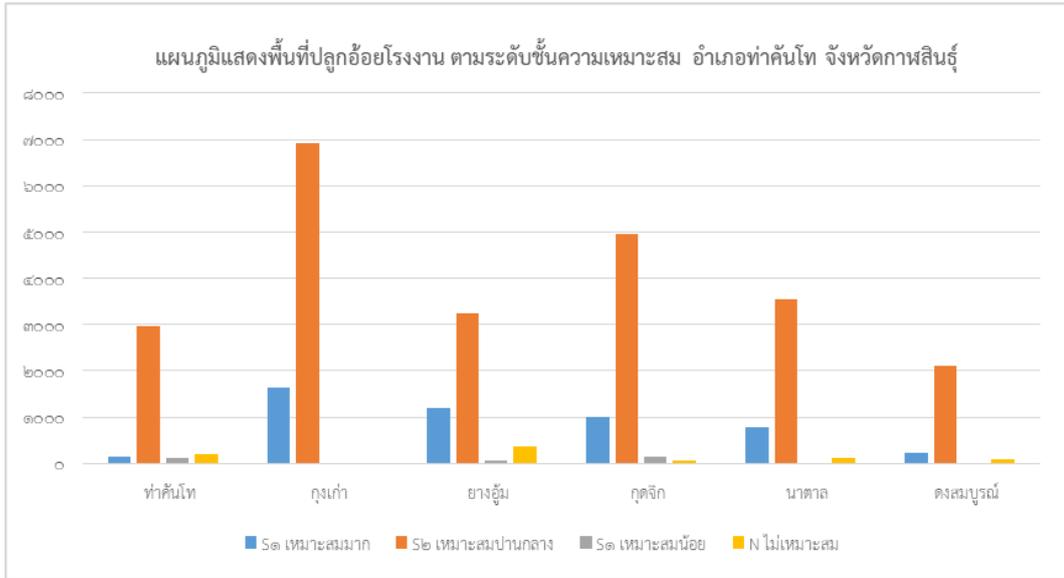
(๓) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอท่าคันโท มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม ๒๙,๙๖๙ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒๓,๗๗๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๓๔ พื้นที่เหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๔,๙๘๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๔ พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมน้อย (N) จำนวน ๘๕๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๖ และพื้นที่ที่เหมาะสมเล็กน้อย (S๓) จำนวน ๓๔๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๖

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน ๒๙,๙๖๙ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอ	๔,๙๘๖	๒๓,๗๗๘	๓๔๘	๘๕๗	๒๙,๙๖๘
ท่าคันโท	๑๔๕	๒,๙๖๓	๑๒๖	๒๑๐	
กุงแกว	๑,๖๓๒	๖,๙๓๒			
ยางอุ้ม	๑,๑๘๖	๓,๒๕๔	๗๕	๓๖๙	
กุดจิก	๑,๐๐๕	๔,๙๖๒	๑๔๗	๕๔	
นาตาล	๗๘๔	๓,๕๕๔		๑๒๗	
ดงสมบูน	๒๓๔	๒,๑๑๓		๙๗	

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๕๘

ภาพที่ ๒๓ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอท่าคันโท
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๓)

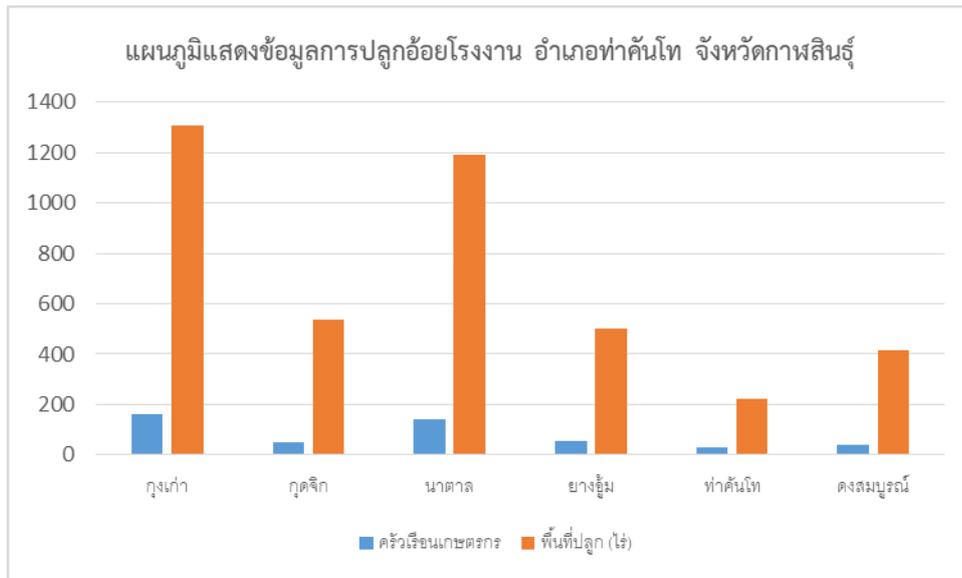
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๕,๙๘๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลกุงแก จำนวน ๑,๓๐๗ ไร่ ๑๖๐ ครัวเรือน รองลงมาคือ ตำบลนาตาล จำนวน ๑,๑๘๙ ไร่ ๑๔๓ ครัวเรือน ตำบลกุดจิก จำนวน ๕๓๗ ไร่ ๕๑ ครัวเรือน ตำบลยางอู่ม จำนวน ๕๐๑ ไร่ ๕๗ ครัวเรือน ตำบลดงสมบูน จำนวน ๔๑๓ ไร่ ๔๐ ครัวเรือน และตำบลท่าคันโท จำนวน ๒๒๓ ไร่ ๓๑ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๒ แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เกี่ยวเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ก.ก.)
กุงแก	๑๖๐	๑,๓๐๗	๑,๓๐๗	๑๒,๘๗๔	๙,๘๕๐
กุดจิก	๕๑	๕๓๗	๑,๗๘๗	๑๖,๘๘๗	๙,๔๕๐
นาตาล	๑๔๓	๑,๑๘๙	๖๙๖	๖,๔๘๖	๙,๓๒๐
ยางอู่ม	๕๗	๕๐๑	๑,๐๒๗	๙,๑๙๑	๘,๙๕๐
ท่าคันโท	๓๑	๒๒๓	๒๒๓	๒,๒๐๑	๙,๘๗๐
ดงสมบูน	๔๐	๔๑๓	๔๐๑	๓,๖๔๙	๙,๑๐๐
รวม	๔๘๒	๔,๑๗๐	๕,๔๕๑	๕๖,๕๔๐	

ที่มา : ข้อมูลการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอท่าคันโท, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒๔ แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ.๒๕๖๗)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

(๑) การใช้พันธุ์ดีเกษตรกรในเขตอำเภอท่าคันโท

การปลูกอ้อยเป็นการปลูกอ้อยข้ามแล้ง โดยพันธุ์ที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ ขอนแก่น ๓, ๕๘๘-๙๒, ๕๙๒-๑๑ โดยปลูกในช่วงเดือนตุลาคม ถึง เดือนมกราคมของปีถัดไป ส่วนใหญ่ไม่มีระบบน้ำในการปลูกอ้อย มีเพียงเกษตรกรส่วนน้อยที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายในเรื่องการจัดการระบบน้ำ เนื่องจากการบริหารจัดการน้ำเพื่อใช้ในแปลงอ้อยค่อนข้างซีเงินทุนจำนวนมาก

(๒) การเตรียมดิน

๑) เกษตรกรรายย่อยและเกษตรกรขนาดเล็ก กระบวนการเตรียมดินสำหรับปลูกอ้อยอาศัยแรงงานในครัวเรือน หรือจ้างบุคคลที่มีเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการปลูกอ้อย ทำให้การปลูกอ้อยล่าช้าซึ่งส่งผลกระทบต่ออัตราการงอกและจำนวนลำที่จะให้ผลผลิต

๒) เกษตรกรขนาดกลาง ปัญหาที่พบคือการขาดแคลนแรงงานในการตัดอ้อย โดยเกษตรกรรายใหญ่มักไม่ค่อยพบปัญหาเรื่องเครื่องจักรกลและแรงงาน เนื่องจากเกษตรกรเหล่านี้มีกำลังในการจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นรถแทรกเตอร์ขนาดต่างๆ รวมถึงรถตัด

(๓) การปลูก ใช้แรงงานคนในการปลูกเป็นหลัก โดยหลังจากเตรียมดินยกร่อง ระยะระหว่างร่อง ๑-๑.๕ เมตร แล้ว นำท่อนพันธุ์มาวางแบบเรียงเดียวหรือคู่ ปัจจุบันเกษตรกรนิยมปลูกโดยวางอ้อยทั้งลำเลื้อยกันลงในร่อง เสร็จแล้วกลบดินให้หนาประมาณ ๓-๕ เซนติเมตร ถ้าปลูกปลายฤดูฝนควรกลบดินให้หนาเป็น ๒ เท่าของการปลูกต้นฤดูฝน โดยระยะห่างแถว

(๔) ระบบการให้น้ำ ปลูกโดยใช้น้ำฝน

(๕) การดูแลรักษา การกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชสำหรับอ้อยเป็นสิ่งจำเป็นในช่วง ๔ - ๕ เดือนแรก อาจใช้แรงงานคน แรงงานสัตว์ หรือสารเคมีกำจัดวัชพืชก็ได้ โรคที่พบมากที่สุด ได้แก่ โรคใบขาว

ซึ่งเกิดจากเชื้อไฟโตพลาสมา โดยมี เพลี้ยจักจั่นสีน้ำตาลเป็นแมลงพาหะ สร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยเป็นอย่างมาก ส่วนการระบาดและเข้าทำลายของแลงที่สำคัญได้แก่ หนอนกออ้อยซึ่งจะกัดกินยอดอ้อยที่อยู่ภายในลำต้นหลังจากอ้อยงอกถึงระยะแตกกอ ส่งผลทำให้จำนวนลำต่อกอของอ้อยลดลง

(๖) การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยรองพื้น ใส่ก่อนปลูกหรือพร้อมปลูก ใช้ปุ๋ยที่มีธาตุอาหาร เอ็น พี เค ทั้ง ๓ ตัว เช่น ๑๕-๑๕-๑๕, ๑๖-๑๖-๑๖ หรือ ๑๒-๑๐-๑๘ อัตรา ๕๐-๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ และ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้า อ้อยอายุไม่เกิน ๓ - ๔ เดือน ควรเป็นปุ๋ยไนโตรเจนอย่างเดียว เช่น ๒๑-๐-๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม/ไร่

(๗) การเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บเกี่ยวเมื่ออายุได้ ๑๐ - ๑๒ เดือน โดยชี้แรงงานคนตัดเป็นหลัก และบางพื้นที่ใช้รถตัดอ้อย

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว หลังตัดอ้อยต้องรีบสับลัมต่ออ้อยทันทีหรือไม่ควรเกิน ๑๕ วัน นับจากวันตัดอ้อย โดยสับให้ติดดินเพื่อให้อ้อย ขึ้นสาเสมอ หน่ออ้อยจะแข็งแรง สมบูรณ์ได้น้ำหนักตันอ้อยมาก ๒. ไถพรวนระหว่างแถว ซึ่งการพรวนจะช่วยตัดและคลุก กลบเศษใบอ้อยช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและความชื้นในดิน

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู โรคที่พบมากที่สุด ได้แก่ โรคใบขาวซึ่งเกิดจากเชื้อไฟโตพลาสมา โดยมี เพลี้ยจักจั่นสีน้ำตาลเป็นแมลงพาหะ สร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยเป็นอย่างมาก ส่วนการระบาดและเข้าทำลายของแลงที่สำคัญได้แก่ หนอนกออ้อยซึ่งจะกัดกินยอดอ้อยที่อยู่ภายในลำต้นหลังจากอ้อยงอกถึงระยะแตกกอ ส่งผลทำให้จำนวนลำต่อกอของอ้อยลดลง

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

แสดงกิจกรรมในการปลูกอ้อย มีดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงปฏิทินกิจกรรมการเกษตร อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรม	เดือนที่ ๑	เดือนที่ ๒	เดือนที่ ๓	เดือนที่ ๔	เดือนที่ ๕	เดือนที่ ๖	เดือนที่ ๗	เดือนที่ ๘	เดือนที่ ๙	เดือนที่ ๑๐	เดือนที่ ๑๑	เดือนที่ ๑๒
วางแผนการผลิต	↔											
ปรับปรุงดิน, ปุ๋ยอินทรีย์ ปูนขาว	↔											
ไถเตรียมดิน ผ่าน ๓	↔											
-ไถเตรียมดิน ผ่าน ๕ ยกร่อง -ปลูก, ใส่ปุ๋ยรองพื้น				←		→						
กำจัดวัชพืช						↔	↔					
ใส่ปุ๋ย (หลังกำจัดวัชพืช ๑ สัปดาห์)						↔	↔					
เก็บเกี่ยว จำหน่าย	↔	↔	↔								↔	↔

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอท่าคันโท มีต้นทุนการผลิตอ้อย เป็นเงิน ๙,๑๕๐ บาท ต่อไร่

ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อย ปี ๒๕๖๕ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ	บาท
ค่าไถตะ ผาน ๓	๓๕๐
ค่าไถพรวน ผาน ๕	๒๕๐
ค่าปุ๋ยเคมีหว่านรองพื้น	๙๐๐
ค่าไถยกร่อง	๒๕๐
ค่าปลุก	๑,๒๐๐
ค่ากำจัดวัชพืช	๑,๒๐๐
ค่าไถพรวนดิน และกำจัดวัชพืช	๖๐๐
ค่าปุ๋ยเคมี	๒,๐๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๘๐๐
ค่าขนส่ง	๖๐๐
รวม	๙,๑๕๐

(ที่มา : ข้อมูลอ้อย สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท,๒๕๖๗)

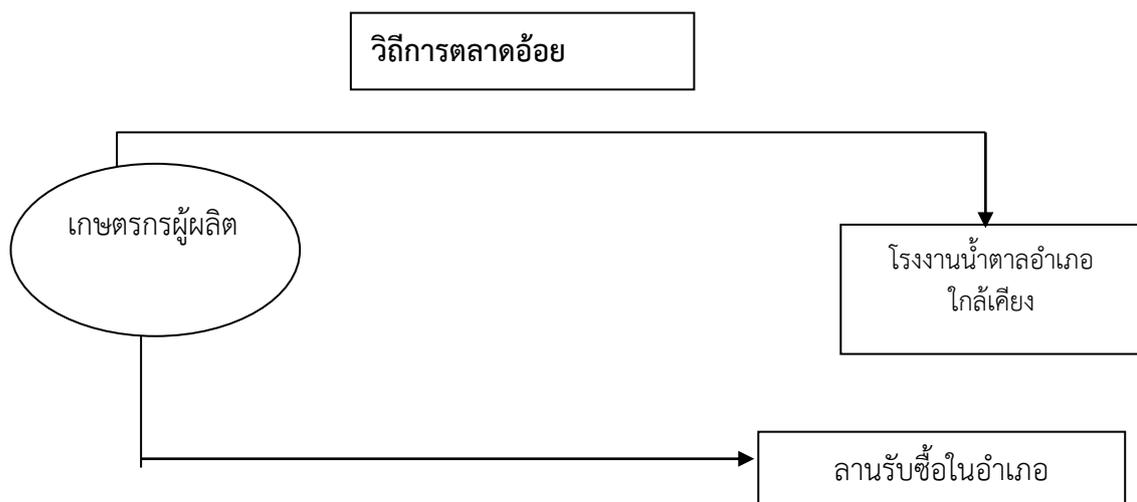
ผลผลิตเฉลี่ย ๙,๘๕๐ กก./ไร่

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

สถานการณ์การราคาอ้อย ปีที่ผ่านมา ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้เป็นราคาที่ย่ำแย่สูงเฉลี่ย ๑,๓๐๐ บาทต่อตัน

เกษตรกรสามารถขายผลผลิตในพื้นที่อำเภอท่าคันโท ลานรับซื้อผลผลิต ๑ แห่ง และโรงงานน้ำตาลอำเภอใกล้เคียง

(๑) วิธีตลาด

ภาพที่ ๒๕ แสดงวิธีการตลาดอ้อยอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต

อำเภอท่าคันโท มีแหล่งรับซื้ออ้อย รวม ๑ แห่ง

ภาพที่ ๒๖ แสดงแหล่งรับซื้ออ้อย อำเภอท่าคันโท

๓) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอท่าคันโท มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าวจำนวน ๑ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และใช้เครื่องจักรกลลดต้นทุน เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๕ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในการผลิตอ้อย อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑.	นางสาววิษุวัตน์ญา แก้วคุณ	๘	นาตาล	ท่าคันโท	๒๕๖๒	อ้อย

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท, พ.ศ ๒๕๖๗)

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๓๖ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>๑. ด้านการผลิตและการตลาด</p> <p>(ตามรายชนิดที่สำคัญ)</p> <p>๑.๑ ข้าว</p> <p>๑.๒ มันสำปะหลัง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ราคาผลผลิตตกต่ำ - อยู่ห่างไกลแหล่งรับซื้อ - คุณภาพผลผลิตยังต่ำ (% แบ่งต่ำ) 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบอาชีพเสริม - สร้างตลาดแบบขายตรง (ขายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้ซื้อโดยตรง) - เลือกขายสินค้าให้กับจุดรับซื้อที่อยู่ใกล้ที่สุด - ปรับปรุงดิน - ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ชีวภัณฑ์ - ส่งเสริมการใช้พันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ - การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน
<p>๑. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร</p> <p>๒.๑ การรวมกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว 	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน
<p>๒. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์</p> <p>๓.๑ การแปรรูปข้าว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มีคุณภาพ - ศึกษานวัตกรรมกรมการแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ 	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน

๓. การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของอำเภอท่าคันโท

ตารางที่ ๓๗ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

<p>ปัจจัยภายใน</p> <p>ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>๑. มีพื้นที่ถือครองจำนวนมาก</p> <p>๒. เกษตรกรมีความชำนาญ</p> <p>๓. มีกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งหลายกลุ่ม</p> <p>๔. แหล่งรับซื้อและแปรรูปอยู่ในพื้นที่อำเภอ</p> <p>๕. มีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล</p>	<p>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>๑. น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ</p> <p>๒. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ</p> <p>๓. ต้นทุนการผลิตสูง</p> <p>๔. ภัยธรรมชาติ (ภัยแล้ง น้ำท่วม)</p>
<p>โอกาส (Opportunities : O)</p> <p>๑. แหล่งรับซื้อและแปรรูปขนาดใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอ</p> <p>๒. มีหน่วยงานรัฐให้การสนับสนุนความรู้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการผลิตสินค้าปลอดภัย</p>	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>๑. การเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต (S๑+O๒)</p> <p>๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓)</p> <p>๓. การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๑+O๒)</p>	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>๑. การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)</p> <p>๒. จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการผลิต</p>
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <p>๑. ราคาผลผลิตต่ำ ไม่แน่นอน</p> <p>๒. ราคาปัจจัยการผลิตสูงขึ้น</p> <p>๓. ภัยธรรมชาติ (ฝนแล้ง น้ำท่วม)</p>	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <p>๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑)</p> <p>๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)</p>	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น พืชหลังนา พืชปรับปรุงบำรุงดิน (W๑+T๒)</p>

๓.๒ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว

๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๑.๓ การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตจากข้าว

จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น สระ บาดาล ระบบสูบน้ำ

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น พืชหลังนา พืชปรับปรุงบำรุงดิน